У нумары: Пленум ГП БГКТ · Хлеб ці агонь · Барон Фон Гольдрынг пасля вайны

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 19 (428) | ГОД IX | 10 МАЯ 1964 г. | ЦАНА 60 ГР.

Ужо дваццаты раз у свабоднай Польшчы працоўныя Беластока адзначалі пралетарскае свята — Першамай. На здымку ганаровая трыбуна.

Калектыў «Сяржана» на першамайскай дэманстрацыі.

Ідуць самыя малодшыя грамадзяне — гарцэры.

Вучаніцы педагагічнага ліцэя ў Беластоку. Можа, за год, два ці тры сустрэнеце не адну з іх у сябе ў вёсцы як настаўніцу?

Дэманстрацыі няма канца. Быццам увесь 130-тысячны Беласток высыпаў на Ліпавую вуліцу.

Фота В. Рудчык

АНДРЭЙ БАРВЮК

БЕЛАСТОЦКАЕ ВАЯВОДСТВА НА ФОНЕ КРАІНЫ

Якую ролю адыгрывае Беластоцкае ваяводства ў гаспадарцы краіны? Якія яго гаспадарчыя функцыі на фоне краіны? Якое месца займае Беласточчына сярод іншых ваяводстваў у Польшчы? Вось, для прыкладу, пытанні, якія часта чуем у сяброўскіх размовах, у навуковых дыскусіях. Прыведзены артыкул з'яўляецца сціплай спробай адказаць на пастаўленыя пытанні. Пяройдзем да фактаў.

Плошча Беластоцкага ваяводства складае 7,4% агульнай плошчы краіны, а насельніцтва — толькі 3,8% агульнага насельніцтва Польшчы. З супастаўлення гэтых лікаў вынікае, што сярэдняя шчыльнасць насельніцтва па 1 кв. км. у нашым ваяводстве меншая, чым сярэдняя па краіне. І сапраўды, сярэдняя шчыльнасць насельніцтва ў нас складае 49 жыхароў на 1 кв. км, а па краіне — 98. Значыць, у два разы больш, чым у нашым ваяводстве. Цяпер звернем увагу на склад насельніцтва ваяводства. Колькасць гарадскога насельніцтва ў ваяводстве складае 30,1%, а па краіне — 48,8%. Гаворачы інакш, па ўсёй краіне больш людзей жыве ў гарадах, чым на Беласточчыне. І наадварот, на Беласточчыне параўнаўча больш людзей жыве на вёсцы, чым у іншых ваяводствах.

НАТУРАЛЬНЫ ПРЫРОСТ

Дэмаграфічную дынаміку грамадства ілюструюць паказнікі натуральнага прыросту насельніцтва. Такія паказнікі аблічваем так: ад колькасці выпадкаў нараджэння адымаем колькасць выпадкаў смерці за адзін год і глядзім колькі з атрыманага ліку прыпадае на 1000 жыхароў. Вынікамі такога аблічэння і будзе паказнік сярэдняга натуральнага прыросту насельніцтва. Чым большы паказнік, тым большая дэмаграфічная дынаміка грамадства, тым больш нас прыбывае. І наадварот.

Цяпер звернем увагу на гэтыя паказнікі ў ваяводстве і па краіне.

У 1962 годзе паказнікі натуральнага прыросту насельніцтва ў ваяводстве склалі 13,5, а па краіне — 11,7. Гэтыя лікі паказваюць, што прырост насельніцтва ў ваяводстве на 1000 жыхароў складае каля 14 новых грамадзян, што ў абсалютных ліках дае 15.200 новых грамадзян у ваяводстве. На столькі жыхароў павялічылася колькасць насельніцтва ў Беластоцкім ваяводстве, а ва ўсёй Польшчы — на 355.400 новых грамадзян.

Як у гарадах і як на вёсках?

Па-рознаму. Напрыклад, у Беластоцкім ваяводстве паказнік натуральнага прыросту ў гарадах склаў 13,8, а па вёсках — 13,4. Аналагічна па краіне: у гарадах — 9,8, на вёсках — 13,6.

У заключэнні нашых разважанняў аб паказніках натуральнага прыросту насельніцтва трэба сказаць, што Беласточчына мае большы паказнік натуральнага прыросту ў агульным рахунку ў гарадах. На вёсках адваротнае становішча. Па краіне бачым большы натуральны прырост на вёсках, чым на Беласточчыне.

ЗАНЯТАК НАСЕЛЬНІЦТВА

У Беластоцкай аграмаджанай прамысловасці занята было ў 1962 годзе 47 900 чалавек. Працэнт колькасці беластоцкіх рабочых сярод усёй колькасці рабочых у Польшчы складае 1.44%. Возьмем другое параўнанне. З дадзеных статыстычнага гадавіка ГУС за 1961 год вынікае, што ў 1960 годзе ў Польшчы прыпадала ў сярэднім па III рабочых на 1000 жыхароў, а ў Беластоцкім ваяводстве — 45. Як бачым, хоць Беласточчына зрабіла вялікі крок наперад у працэсе індустрыялізацыі аднак яшчэ значна адстае ад сярэдняга стано-

(Працяг на стар. 4)

АБ ВЁСЦЫ АЎГУСТОВА І АБ КАРАЛЮ АЎГУСЦЕ

Вы, мабыць і не ведаеце, чаму Аўгустова (што ля Бельска) называецца Аўгустовам. У Аўгустове аднак усе аб гэтым ведаюць.

— Аўгустова, — інфармаваў мяне аўгустоўскі солтыс Сцяпан Навіцкі, — называецца так таму, што кароль Аўгуст надаў яму гарадскія правы. (Забыў запытаць я солтыса, які гэта Аўгуст, бо каралёў Аўгустаў, трэба ведаць, было некалькі). І ад таго часу, — працягваў солтыс, — ва ўсіх дакументах пісалася: мешчанін вёскі Аўгустова такі і такі. Толькі цяпер вось так неяк усё ў нас зусім па-вясковаму, — сказаў солтыс Навіцкі, шыpока ўсміхаючыся.

Гісторыя аднак не была паслядоўнай. дэградуючы аўгуставян у звычайныя сяляне. Не ведаю, ці віна ў тым караля Аўгуста, ці проста блізкасць горада Бельска, а трэба сказаць, што жыццё сялян вёскі Аўгустова, іх амбіцыі і імкненні ў многім нагадваюць жыццё гаражан з Бельска.

Першае, што карысна адрозднівае аўгуставян ад жыхароў іншых нашых вёсак, гэта тое, што ўся моладзь пасля заканчэння сямі класаў пачатковай школы ідзе вучыцца ў сярэднія школы. А яшчэ больш цікавае і карыснае тое, што многія з іх вяртаюцца потым у родную вёску на гаспадарку і становяцца адукаванымі, інтэлігентнымі гаспадарамі. Налічылі мы з солтысам звыш 20 такіх маладых добрых гаспадароў.

І наогул трэба сказаць, што людзі з Аўгустова не пхаюцца за ўсякую цану ў горад. У Бельск даязджае адсюль каля дзесятка чалавек, усе яны займаюць адказныя пасады ў розных павятовых установах. На фізічныя работы ніхто не выязджае, відаць, лепш аплочваецца працаваць на сваёй гаспадарцы, чым на нейкіх прадпрыемствах. «У свет» ідуць з Аўгустова толькі людзі добра да гэтага падрыхтаваныя, з нейкай прафесіяй. Найбольш выйшла адсюль педагогаў. Сярод знаёмых мне настаўнікаў налічыў я аж 16 родам з Аўгустова.

У Аўгустове асноўныя палявыя работы механізаваны. Многія сяляне маюць тут уласныя найбольш патрэбныя машыны, сельскагаспадарчы гурток мае 4 трактары і мноства іншых сельскагаспадарчых машын. Кантрактуюць гаспадары пераважна прамысловыя рас-

(Працяг на стар. 4)

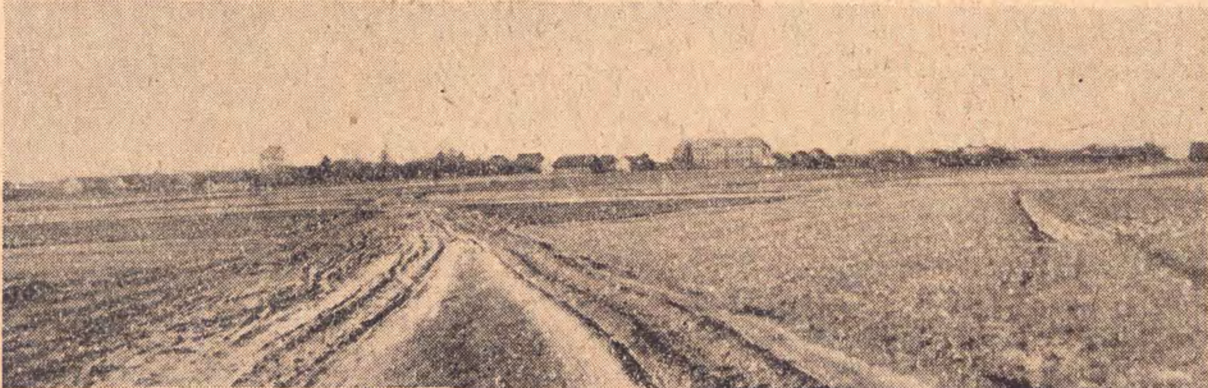

Вёска Аўгустова

19 год таму назад

Роўна 19 год таму назад безагаворачная капітуляцыя прыпячатавала крах гітлераўскага фашызму. Давайце глянем на цяперашнюю Германію. Няма патрэбы шырэй разводзіцца наконт Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, якая з'яўляецца дзяржавай рабочых і сялян. Гэтая дзяржава паслядоўна вынішчае з карэннямі астаткі фашызму і мілітарызму ў грамадскім і дзяржаўным жыцці. Германская Дэмакратычная Рэспубліка як сацыялістычная дзяржава ўмацоўвае ва ўсходняй частцы Германіі фундаментальныя вартасці гэтага ладу — прынцыпы міру і дружбы паміж народамі.

Зусім іншае становішча ў 19 год пасля вайны існуе ў Заходняй Германіі — у Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі. Розніца заключаецца перад усім у тым, што тут пад патранатам імперыялістычных дзяржаў дайшлі да ўлады тыя самыя буржуазныя сілы, якія ў 1933 годзе далі магчымасць Гітлеру захапіць уладу, а таксама матэрыяльныя сродкі для вядзення варварскай сусветнай вайны. На працягу пасляваеннай гісторыі ў Заходняй Германіі ніколі не адносіліся ўсур'ёз да Патсдамскага дагавору. Замест дэмілітарызацыі за кароткі час створаны бундэсвер, які сягоння — услед за амерыканскай арміяй — з'яўляецца найбольшай арміяй у Паўночнаатлантычным пакце. Замест таго, каб выкараніць нацызм, маем сёння дачыненне з мноствам спроб скрывання і абароны гітлераўскіх ваенных злачынцаў. Гэта не толькі добразычлівыя адносіны ўлад ФРГ да фашыстаў. Гэта свядомы працэс будовы ўсяго апарата ўлады на тых сілах. Урэшце, замест дэмакратызацыі згодна з духам Патсдамскага дагавору адбыўся цэлы шэраг судовых працэсаў і забарон дзейнасці камуністычнай партыі і многіх іншых грамадскіх арганізацый дэмакратычнага характару. Дэмакратыя ў ФРГ мела і мае выключна класавы сэнс. Яна дае поўную свабоду тым сілам, якія так, як і перад II-ой сусветнай вайною, высоўваюць яўна рэваншысцкія заклікі і планы.

Федэратыўная Рэспубліка Германіі ўступае ў дваццаты пасляваенны год як мілітарысцкая дзяржава, якая імкнецца да рэваншу ў імя адваявання назаўсёды страчаных зямель. Палітыка рэваншу, узгадаваная ў сотнях перасяленцкіх, прамілітарных і прафашысцкіх арганізацый, з'яўляецца сёння афіцыйнай заграністычнай палітыкай бонскага ўраду. Палітычная заслепленасць правадыроў ФРГ дайшла да таго, што яны зусім не бачаць змен, што адбыліся пасля вайны. Палітычнаму наглядальніку здаецца, як бы яны зусім не заўважалі таго факту, што іх вялікадзяржаўныя мары — гэта фантазія. Іменна такія думкі насоўваюцца пры чытанні інтэрв'ю, якое напярэдадні 19-ай гадавіны заключэння вайны правёў заходненямецкі тыднёвік «Кюік» з прэзідэнтам ЗША Джонсанам. Як вынікае са спосабаў фармуліроўкі пытанняў, тыднёвіку выразна залежала на тым, каб Джонсан падтрымаў найважнейшыя мэты бонскай замежнай палітыкі. Таму былі пытанні наконт праблем Усход—Захад, аб'яднання Германіі ці справы Берліна. І што аказалася? Джонсан расчараваў халоднаваенныя колы ФРГ. На пытанне аб адносінах паміж ФРГ і СССР прэзідэнт ЗША параіў бонскім палітыкам, каб не стаялі нагамі ў бетоне, што зразумелі ўсе, як пастулат ісці слядамі ЗША ў галіне змяншэння міжнароднага напружання. Берлінскае пытанне Джонсан наогул прамаўчаў, а аб аб'яднанні Германіі сказаў толькі, што ён стаіць за перагаворы. У сваім інтэрв'ю Джонсан дае зразумець, што час задумацца над тым, ці ёсць сэнс весці палітыку халоднай вайны, калі амаль увесь свет шукае спробаў умацавання міру.

Аднак у ФРГ словы Джонсана былі патрактаваны амаль як здрада заходненямецкім інтарэсам. Пасля апублікавання інтэрв'ю ўрадавыя газеты ФРГ са злосцю дамагаліся, каб прэзідэнт ЗША праяўляў больш пашаны, удзяляючы публічных парад шэфу саюзнага ўраду. «Франкфуртэр Альгемайнэ Цайтунг» нават пісала, што бонскі ўрад не можа сур'ёзна аднесціся да прапаноў частковага раззбраення.

Наогул, палітыка сённяшняй Заходняй Германіі насоўвае песімістычныя вывады. Кіраўнікоў гэтай дзяржавы не толькі не навучыла нядаўняя гісторыя, але яны і сёння належаць да найбольш ваяўнічых сіл на зямным шары.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ПЛЕНУМ ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БГКТ

Прэзідыум пленума ГП БГКТ. Фота — **В. Рудчык**

26 красавіка адбылося пленарнае пасяджэнне Галоўнага Праўлення БГКТ, прысвечанае адзначэнню XX-годдзя Польскай Народнай Рэспублікі.

Даклад на пленуме зачытаў старшыня Галоўнага Праўлення БГКТ Міхась Хмялеўскі.

Ён паказаў велізарны гаспадарчы і культурны рост краіны ў мінулым дваццацігоддзі і падкрэсліў вялікія дасягненні Беласточчыны ва ўсіх галінах жыцця. Гаворачы аб беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы, дакладчык параўноўваў становішча беларусаў у даваеннай Польшчы, калі існавала ў адносінах да іх дыскрымінацыя з боку санацыйных улад, са становішчам у народнай Польшчы, калі беларусам дадзены поўныя магчымасці свабоднага, усебаковага развіцця, поўнага ўдзелу ў грамадскім і палітычным жыцці краіны. Далей дакладчык указаў на шматгранную дзейнасць Беларускага грамадска - культурнага таварыства і на тое, што дзейнасць гэтая магчыма толькі ва ўмовах, створаных у нашай краіне народнай уладай. На заканчэнне М. Хмялеўскі падкрэсліў неабходнасць звяртаць яшчэ большую ўвагу ў дзейнасці Таварыства на азнаямленне нашага насельніцтва з дасягненнямі Беласточчыны і краіны ў пасляваенны перыяд, з традыцыямі барацьбы нашага насельніцтва за народную ўладу, з мэтамі і заданнямі, якія партыя ставіць перад народам у тэзісах на IV З'езд ПАРП.

Пасля даклада разгарнулася шырокая дыскусія.

Таварыш Дзун з Гайнаўкі расказаў на прыкладзе з уласнага жыцця аб бязвыхадным становішчы ў міжваеннай Польшчы беларуса - інтэлігента, якому санацыйныя ўлады не дазвалялі працаваць.

На падобную тэму гаварыў дырэктар Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання ў Бельску-Падляшскім Яраслаў Кастыцэвіч. Ён таксама не мог знайсці працы ў міжваенны перыяд. Яраслаў Кастыцэвіч расказаў аб працы Бельскага агульнаадукацыйнага ліцэя. Ліцэй пакінула ўжо звыш 500 выпускнікоў. Ідуць яны ва ўсе школы, ва ўсе ўстановы па ўсёй краіне і нідзе не сустракаюць ніякіх перашкод. Агульнаадукацыйны ліцэй з беларускай мовай навучання дзякуючы народнай уладзе атрымаў прыгожы школьны будынак, у школе працуюць высокакваліфікаваныя педагагічныя сілы.

«Я ўжо стары чалавек, — гаварыў Я. Кастыцэвіч, — маю 68 год, добра ведаю жыццё сваёй краіны і трэба сказаць, што беларусы ніколі не мелі такіх правоў і магчымасцей развіцця, як зараз, ніколі жыццёвы ўзровень нашых сялян не быў такім высокім, як цяпер».

Таварыш Храноўскі з Бельска-Падляшскага сказаў, што моладзь наша, якая не ведае даваеннага дваццацігоддзя, павінна шырэй вывучаць жыццё народа ў гэтыя часы. Таварыства павінна сваёй дзейнасцю дапамагаць моладзі ў гэтым. Тав. Храноўскі расказаў аб пастаянным гаспадарчым і культурным развіцці Бельшчыны.

Прадстаўнік Ваяводскага Камітэта Польскай Аб'яднанай Рабочай Партыі Уладзімір Сянкевіч у сваім выступленні ўказаў на багатыя традыцыі супольнай барацьбы палякаў і беларусаў ва ўстанаўленні і ўмацаванні народнай улады, падкрэсліў неабходнасць выхавання моладзі ў духу інтэрнацыяналізму і патрыятызму, у духу брацкага сужыцця розных нацыянальных груп.

Віктар Швед, член літаратурнага аб'яднання «Белавежа», указаў на неабходнасць улічваць у працы літаб'яднання і навуковага гуртка пры БГКТ праблематыку, звязаную з дваццацігоддзем ПНР.

Янка Грэсь, член рэвізійнай камісіі ГП БГКТ, запрапанаваў, каб у перыяд святкавання дваццацігоддзя ПНР павысіць актыўнасць у напрамку павелічэння колькасці членаў БГКТ.

Прадстаўнік Ваяводскай Рады Нарадовай Мікалай Куц у сваім выступленні навязаў да ахвярнай барацьбы супраць гітлераўскіх акупантаў і за ўмацаванне народнай улады, паказваючы кіруючую ролю камуністаў. Камуністы аднак умелі не толькі змагацца са зброяю ў руках, але і вывесці краіну з пасляваеннага знішчэння і адсталасці. Аб усім гэтым трэба гаварыць на сходах і нарадах БГКТ.

На заканчэнне былі прыняты пастановы, якія абавязваюць Прэзідыум ГП БГКТ пашырыць працу ў напрамку прапаганды дасягненняў краіны за мінулае дваццацігоддзе і ў мабілізацыі насельніцтва на сацыялістычнае будаўніцтва. Пленум накіраваў ліст на адрас ЦК ПАРП, у якім выражае ўдзячнасць партыі і народнай уладзе за стварэнне ўмоў усебаковага развіцця беларускай меншасці ў Польшчы. (п)

СПОРТ

Ужо развяваецца сцяг спартакіяды

Спаборніцтвамі па гімнастыцы ў Кракаве пачалася III Агульнапольская спартакіяда XX-годдзя. Простая сама ідэя спартакіяды і таму часта яе не дацэньваюць. Хоць у канцовай фазе і даходзіць да рэкордаў, аднак галоўнай мэтай спартакіяды з'яўляецца папулярызацыя спорту.

Правілы першынства ў спартакіядзе распрацаваны так, каб заахвоціць у першую чаргу трэнераў тых клубаў, дзе спорт развіваецца вельмі слаба.

Памятаем яшчэ тыя першыя рапарты, наплыўшыя з усіх бакоў нашага ваяводства год назад, аб тым, што выкананы ўзятыя на сябе абавязацельствы будовы грамадскім чынам малых спартыўных пляцовак і прасцейшага спартыўнага абсталявання. Рапарты наплывалі такой шырокай хваляй, што іх цяжка было сістэматычна рэгістраваць. Толькі нядаўна падведзены вынікі той вялікай працы ў гонар 20-годдзя, зробленай нашымі спартсменамі. І так, на Беласточчыне адбылося 5530 спартыўных мерапрыемстваў, у якіх удзельнічала 227 тысяч чалавек, у тым ліку 61 тысяча жанчын. Вартасць зробленай грамадскім чынам працы склала больш 2 мільёнаў злотых. А ўсю такога роду працу ў краіне ацанілі на 250 мільёнаў злотых. Ёсць і абавязацельствы зусім іншага характару, не звязаныя з арганізацыяй аб'ектаў. Напрыклад, абавязацельствы клубаў лепей гаспадарыць фінансавымі сродкамі і спартыўным абсталяваннем. Вартасць такіх абавязацельстваў нельга пералічыць на залатоўкі, аднак яны вельмі патрэбныя і незвычайна каштоўныя.

Кульмінацыйны пункт спартакіяды 20-годдзя будзе 22 ліпеня, калі ў Варшаве адбудзецца злёт моладзі і масавыя гімнастычныя выступленні.

Такім чынам уваходзім у перыяд галоўных пунктаў праграмы Спартакіяды.

Л. ТАРАСЕВІЧ

УСПАМІНЫ КАМУНІСТАЎ

Уладзімір Станкевіч

АДЗІН З МНОГІХ

19)

На досвітку перасталі катаваць, нацягнулі на мяне маю адзежу і завялі ў арышт. Я быў узрадаваны, але і вельмі здзіўлены, што пасадзілі мяне ў адзін пакой з Гулько, таму спачатку, не адзываючыся да яго, лёг на драўляныя нары і ляжаў, думаючы аб усім, што здарылася. Усё цела балела, але я, нягледзячы на боль, аднак заснуў. Абудзіўся, калі адчыніліся дзверы і паліцыянт падаў нам па кавалку хлеба і па кубку ячменнай, амаль не салоджанай кавы. У пакоі было даволі відна ад святла, якое пранікала праз маленькае закратаванае аконца, якое было ў сцяне пад самай столлю.

Гулько выглядаў кепска: апухшы, увесь у сіняках твар, сінія пальцы ад сціскання, меў выбітых зуб. Мой выгляд быў такі самы. Гулько мне сказаў, што прызнаўся, але з Белавежы падаў толькі прозвішча аднаго — раённага тэхніка Ляшчынскага, які толькі адзін ведаў аб выездзе Гулько ў Беласток, а таксама дзе і як мае спаткацца. Гэтага Ляшчынскага паліцыя аднак не арыштавала, што нас уцвердзіла ў тым, што ён правакатар. Аб гэтым, вядома, было потым перададзена з турмы на «волю».

Я сказаў Гулько, каб у следчага адмовіўся ад сваіх паказанняў, сцвярджаючы, што змусілі да гэтага катаваннем.

Трымалі нас у дэфензіве тры дні. Удзень мы мелі спакой, але ўночы катавалі. Гулько, праўда, яшчэ толькі ў наступную ноч, але мяне ўсе тры ночы. А найгорш катавалі трэцяй ноччу, бо шпікі былі п'яныя, і тады ўжо не пільнавалі каб на целе не пакінуць слядоў. І таму на маім целе былі не толькі сінякі, але і раны. Воду лілі ў нос так доўга, аж я самлеў. А потым улілі нават дзве бутэлькі газіраванай вады, ад якое пайшла з маіх вуснаў разам з вадою кроў.

Калі прывялі нас да судовага следчага, у пакоі яго я раздзеўся і, паказваючы скатаванае цела, запатрабаваў доктара, каб сцвердзіў, у якім стане прывязлі мяне з дэфензівы. Следчы сказаў, што агледзіць мяне следчы ў турме. Дапытваў ён нас коратка і адправіў у турму.

У турме нас разлучылі. Увялі мяне ў адзіночную камеру самога. Перачакаўшы з гадзіну, я пачаў стукаць у сцены, але адказу не было. Пастукаў я ў столь — без адказу, у падлогу — таксама без адказу. Зразумеў я, што знаходжуся ў поўнай ізаляцыі ад вязняў. Раніцай, пасля атрымання снедання, я пачаў дамагацца прагулкі, бо лічыў, што калі буду на панадворку, дык мяне ўбачаць зняволеныя таварышы і пастараюцца навязаць са мною сувязь.

За гадзіну ці дзве ключнік адчыніў дзверы і загадаў мне йсці на прагулку. Хадзіць я не мог, бо на пятах у мяне было адбіта ад касцей мяса, але, сціскаючы з болю губы, я ішоў на пальцах, абы толькі быць на панадворку. Вёў мяне турэмны наглядчык каля крыла, у якім сядзелі жанчыны, якія, зразумела, з цікавасцю глядзелі на мяне праз вокны. У адным акне я пазнаў твар «Белай Надзі» (цяпер жонка Сяргея Гайдука ў Беластоку). Наглядчык завёў мяне за лазню. Ходзячы, я стараўся выходзіць з-за лазні. І вось я ўбачыў выйшаўшую на прагулку групу палітвязняў, сярод якіх пазнаў Міхася Матысіка і Ўладка Казлоўскага, якія былі арыштаваны ў Беластоку ў канцы 1929 года. Яны мяне пазналі, бо памахалі мне рукою. Даўжэй хадзіць я ўжо не мог і таму сказаў наглядніку, што хачу ўжо вяртацца ў камеру. Вяртаючыся з прагулкі, я яшчэ больш наблізіўся да таварышоў і быў упэўнены, што яны мяне пазналі.

Я не памыляўся, бо ўжо на другі дзень раніцай, атрымоўваючы снеданне, я разам з кавалкам хлеба атрымаў «грыпс» (запіска на тонкай папяроснай паперы), кавалак алоўка і некалькі кавалкаў папяроснай паперы. У «грыпсе» Матысік вызначыў месца ў туалеце, дзе я павінен класці свае «грыпсы» і атрымоўваць ад таварышоў. Я напісаў таварышам аб усім, што са мной здарылася, а яны перадалі гэта на «волю». Ад таварышоў я даведаўся, што Гулько не ізаляваны, а знаходзіцца ў адной з груп палітвязняў.

На другі дзень майго прыбыцця ў турму выклікаў мяне да сябе турэмны доктар Андрэеўскі, які, прыгледзеўшыся да мяне, сказаў:

— А мы, здаецца, ужо знаёмыя. Вы ўжо былі ў нас?

— Так, доктар, я ўжо быў тут у 1927 і 1928 гадах. Вы мяне, мабыць, памятаеце з таго, што лячылі мой катар страўніка, які я схапіў, прыйшоўшы тады ў турму, — адказаў я.

— Я паклікаў вас да сябе на жаданне судовага следчага. У чым справа? — спытаў доктар.

Я раздзеўся, паказаў доктару сваё цела і расказаў, як мяне катавалі ў дэфензіве. Я ведаў, што доктар Андрэеўскі адносіўся прыхільна да палітвязняў. Ён, агледзеўшы маё цела, аж ускрыкнуў:

— Што гэта робіцца, аж да такой ступені ўжо даходзіць?! Скандал!

Потым пачаў пісаць. Апісаў падрабязна ўсе сінякі і раны, а ў канцы сцвердзіў, што ўсё гэта з'яўляецца вынікам пабояў у перыяд апошніх дзён. Прачытаў мне пратакол агляду.

На працягу першага тыдня я меў два кравацёкі з вуснаў. Доктар Андрэеўскі занепакоіўся, сказаў, што мне паграджае скарацечны туберкулёз. Патрэбны лякарствы, якіх ён у турэмнай аптэцы не мае. Пытаўся, ці маю я ў Беластоку каго-небудзь, хто мог бы мне гэтыя лекі дастаць. Калі потым мне таварышы паведамілі, што магу даверыць доктару адрас сваёй сваячкі, я падаў яму яго. Ён быў асабіста ў яе і даў рэцэпт, а я атрымоўваў ад МОПР-у патрэбныя лякарствы і два разы ў тыдзень пачкі з ежаю і рыбі тлушч. Да туберкулёзу Андрэеўскі не дапусціў. Калі пасля чатырох месяцаў закончылася мая ізаляцыя, ён узяў мяне ў турэмны шпіталь і лячыў горла і нос, якія былі прастуджаны ўліваннем у нос вады з крана. У шпіталі я быў больш паўгода.

СЦЯГ ГАЙНАЎСКАМУ БЕЛАРУСКАМУ ЛІЦЭЮ

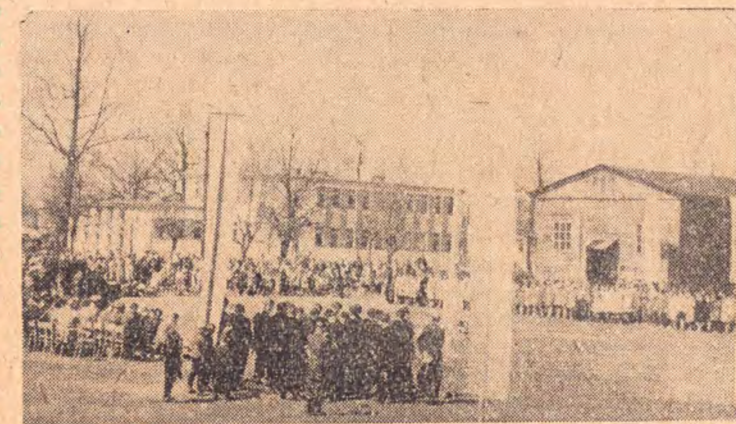

Гайнаўка, нядзеля, 19 красавіка гэтага года. Вясенняе сонейка шчодра залівае прасторную прышкольную пляцоўку Гайнаўскага беларускага ліцэя. Людна тут, як ніколі. Сабраліся ўсе вучні ліцэя, прышлі шматлікія дэлегацыі другіх гайнаўскіх школ, прыехалі госці з Беластока, прысутнічаюць прадстаўнікі ўсіх павятовых устаноў. Адчуваецца хвалюючае напружанне. **Гэта ж сёння Гайнаўскі беларускі ліцэй атрымае свой сцяг.**

Прадстаўнікі ваяводскіх і павятовых устаноў, прадстаўнікі палітычных і грамадскіх арганізацый, дэлегаты ад школ Гайнаўскага павета прыбіваюць да сцягавага дрэўка памятковыя значкі. Хай сённяшнія і будучыя вучні Гайнаўскага беларускага ліцэя ведаюць, хто ім падараваў гэты сцяг. Здымак наш паказвае момант, у якім памятковы значок прыбіў дырэктар братняга беларускага ліцэя ў Бельску — **Яраслаў Кастыцэвіч.**

Ад імя Апякунчага камітэта ўручыў сцяг дырэктару ліцэя Анастасіі Тропак Кастусь Майсеня, старшыня Гайнаўскага ПЗГС-у.

Сцяг у руках школьнікаў. На яго пакляліся яны старанна вучыцца і служыць сваёй народнай Айчыне.

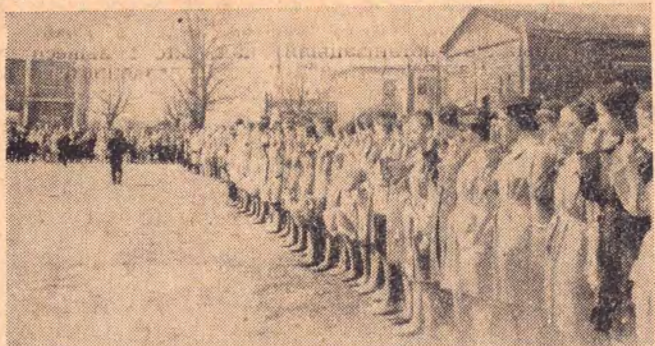

Прысяга.

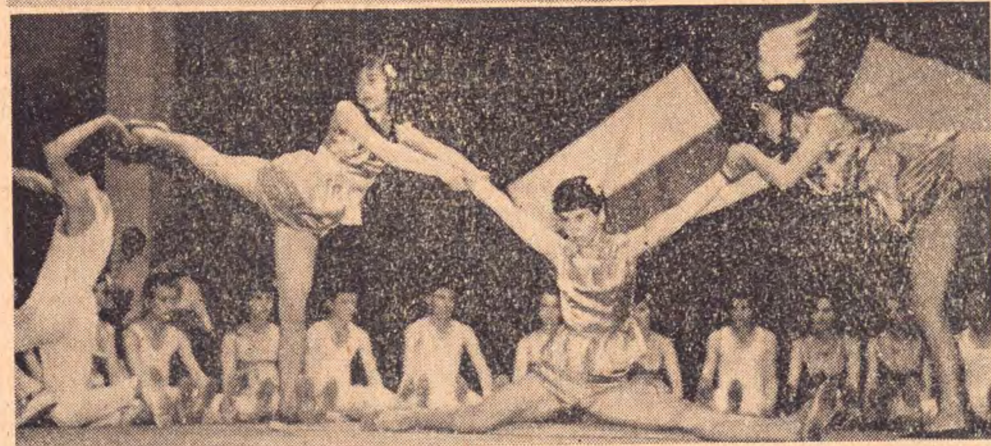

Урачыстасці закончыліся вялікім канцэртам у выкананні школьнікаў Гайнаўскага беларускага ліцэя. Канцэрт адбыўся ў Доме Культуры «Гурнік». Асабліва бурнымі апладысментамі ўдзельнікі ўрачыстасці ўзнагародзілі школьнікаў за паказ мастацкай гімнастыкі.

Фота: В. РУДЧЫК і М. ХМЯЛЕЎСКІ

ПОСПЕХІ ВЁСКІ

Мала ёсць на Бельшчыне такіх прыгожых вёсак, як Міклашы. Прыгожыя дамы з памаляванымі акяніцамі, добра агароджана амаль у кожнага гаспадара усадзьба, многа саду і іншых дрэў. Гэтая вёска бярэ ўдзел у павятовым конкурсе чысціні і магчыма зойме адно з першых месц.

Па ініцыятыве партыйнай арганізацыі жыхары Міклашоў пастанавілі грамадскай працай адзначыць дзве знаменальныя даты, IV З'езд ПАРП і XX-годдзе народнай улады. Грамадскім чынам будзе тут ачышчаны супрацьпажарны басейн, будзе зроблена 300 метраў дарогі - жвіроўкі і перабудавана на дарозе 2 пропускі на ваду. Усе гаспадары датэрмінова ўплацяць належнасці на грамадскі фонд будовы школ і выканаюць усе гаспадарчыя абавязкі.

У мінулым 1963 годзе партыйная арганізацыя Міклашоў на чале са сваім сакратаром Міколам Жужалем правяла вялікую прапагандовую работу з мэтай арганізавання ў вёсцы сельскагаспадарчага гуртка. Сельгасгурток арганізаваўся, закупіў трактар з поўным камплектам сельскагаспадарчых машын. Ад самага пачатку работа пайшла арганізавана і добра. Ужо ў першым годзе свайго існавання сельскагаспадарчы гурток атрымаў 7 тысяч чыстага даходу. Добры старт яшчэ лепш арганізацыйна ўмацаваў арганізацыю.

1964 год прынясе сельгасгуртку далейшыя і значна плённейшыя дасягненні.

Ёсць у Міклашах адна цяжкая справа, якая стварае дадатковыя цяжкасці ў працы сельгасгуртка. Ёю з'яўляецца шахаўніца — раздробленасць палеткаў. І вось гэта не дазваляе поўнасцю выкарыстоўваць сучасную сельскагаспадарчую тэхніку.

У грамадзе Орля толькі ў двух вёсках — Міклашах і Кашалях існуе шахаўніца. Ва ўсіх іншых вёсках яна ўжо ліквідавана.

І тут неабходна мясцовым уладам зрабіць усё, каб і ў гэтых вёсках яна перастала існаваць.

(мх)

З ПІСЕМ ЗЕМЛЯКОЎ

ТАК НЕ РОБЯЦЬ!

Арганізаваўся ў нас, Жэня, курс гатавання і пячэння. Пэўна, што добра ўмець гатаваць і пячы, дык пайшлі на курс бедныя і багачы.

Арганізатарамі гэтага курса, які цягнуўся толькі сем дзён, была наша Надзя, а інструктарку прыслалі з павету. Кабетка вельмі прылюдная і ўсё надта добра тлумачыла, так што мы хутка навучыліся смачна гатаваць і пячы. У час курса на практыку прыносілі свае прадукты, адна Надзя нічога не прыносіла, бо лічылася арганізатарам таго курса, але на яе мы не вельмі зважалі і ніхто не казаў ёй, каб прыносіла.

А калі курс наш канчаўся, усе дамовіліся даць па пару злотых, наладзіць бяседную прыгоду, запрасіць сваіх мужыкоў. Збіраць грошы сама ўзялася таксама Надзя, хаця сваіх грошай не давала і не дала. Узяла яна сабе ў памочніцу блізкую суседку Валю і разам удваіх куплялі, што хацелі, нікога не пытаючы. У астатні дзень усё мы гэта падрыхтавалі, многа ўсяго напяклі і нагатавалі, наварылі і парашылі запрасіць на нашу бяседу прэзэса, які не адкінуўся ад вясковага запрашэння і прыехаў, а як жа.

Калі настаў ужо вечар, усе мы пасыходзіліся з мужыкамі і спачатку было вельмі весела, паказвала на гожую прыгоду і задавальненне, але пасля ізноў знайшлася гэта Надзя з Валяю і засмуціла ўсіх. Што было нагатоўлена, яны ўзялі ў свае рукі і больш нікога не дапускалі, і не падалі ўсяго на сталы, толькі ў асобным пакоі сядзелі і запрасілі да сябе прэзэса.

Потым Валя пачала ўручаць падарунак інструктарцы, як бы толькі ад сябе і Надзі, а таго не падумала, што ён куплены за грошы ўсіх удзельнікаў курса. Калі ўсе запыталі Валю, чаму гэтак зрабіла, тады яна адказала, што не хоча перад прэзэсам і інструктаркай застацца свіннёю. Але перад людзьмі засталася, ды яшчэ і вялікаю!

Аказваецца, яна не ўмее не толькі з суседзямі жыць, але наогул з людзьмі — нікога не любіць, цярпець не можа, калі хто супрацівіцца ёй.

На другі дзень папрыходзілі бабы забіраць сваю пасуду з бяседы, а Валя пачала апраўдвацца і бажыцца, дайшло да таго, што ўзяла адну маладзіцу за валасы, але на шчасце прыехалі якраз кабеты з суседняе вёскі і ўсё абціхла.

Вось як у нас Надзя з Валяю захацелі моцна праславіцца гасціннасцю і гаспадынямі добрымі, каб іх пан прэзэс пахваліў і інструктарка мястовая выслаўляла ў далёкім горадзе.

АДОЛЬ КАСТРЫЦА

ПАРТЫЙНАЯ ГРУПА Ў ЛІЦЭІ

У Белькім педагагічным ліцэі актыўную выхаваўчую дзейнасць праяўляе гурток Саюза сялянскай моладзі.

Пры гэтым гуртку арганізавалася дзесяціасабовая партыйная група. У рады кандыдатаў ПАРП былі прыняты вучні 11 класаў, якія ў гэтым годзе закончваюць ліцэй і восенню пачнуць працаваць у школах. Нядаўна адбыўся справаздаўча - выбарчы сход ССМ, у якім узялі ўдзел сакратар КП ПАРП Язэп Пэхоўскі і старшыня павятовага праўлення ССМ Анатаць Скарбіловіч.

У справаздачным дакладзе Янка Войцюк расказаў аб дзейнасці гуртка: аб супрацоўніцтве з вясковымі гурткамі ССМ, аб арганізаванні культурных вечарын, цікавых дыскусій, утрымоўванні перапіскі з савецкімі вучнямі, аб апецы над магіламі савецкіх салдат, загінуўшых за вызваленне Бельшчыны і г.з. Сход пастанавіў актыўна ўключыцца ў працу грамадскім чынам і ахвярнай працай адзначыць XX гадавіну Народнай Польшчы. Новым старшынёй ССМ была выбрана Зіна Сахайдак.

Найбольш урачыстай часткай схода было ўручэнне членам партыйнай групы кандыдацкіх білетаў. Уручаў іх сакратар КП ПАРП Язэп Пэхоўскі.

Янка Здаеоўскі
Педагагічны ліцэй
у Бельску - Падляшскім.

Беластоцкае ваяводства на фоне краіны

(Працяг са стар. 1)

вішча ў краіне. Індустрыялізацыя адыграла вялікую ролю ў структуры беластоцкай гаспадаркі. У аграмаджаным будаўніцтве працавала ў 1962 годзе 18.800 чал., што складала 2,2% працуючых у гэтай галіне гаспадаркі па ўсёй краіне. У транспарце і сувязі працавала таксама 18.800 чал., што складала 2,65% усіх рабочых у гэтай галіне гаспадаркі.

КАПІТАЛАЎКЛАДАННІ

Што такое капіталаўкладанні? Якое іх значэнне ў развіцці гаспадаркі?

Пад капіталаўкладаннем разумеем такі ўклад грошай у гаспадарку, які вядзе да стварэння і павелічэння сродкаў нацыянальнай маёмасці. Гаворачы канкрэтней, капіталаўкладанні — гэта новыя школы, дамы культуры, фабрыкі, дарогі, меліярацыйныя аб'екты, новыя трактары і г.д.. З гэтага вынікае, што чым большыя капіталаўкладанні, тым хутчэй развіваецца наша гаспадарка, вядома, калі не выступае з'ява марнатраўства грамадскай працы.

Як выглядае справа капіталаўкладанняў у Беластоцкім ваяводстве?

Уклад грошай толькі ў аграмаджаную гаспадарку склаў у 1962 годзе 2 219 000 тыс. зл. Гэта сума складае 2,06% агульнакраёвага ўкладу. Ад 1956 года велічыня капіталаўкладанняў сістэматычна расце. Параўноўваючы два першыя гады бягучай пяцігодкі на Беласточчыне і на краіне, даходзім да вываду, што паказнікі дынамікі, прымаючы 1961 года за 100%, на Беласточчыне большыя, чым у сярэднім па краіне. Такое становішча ідзе на карысць гаспадаркі ваяводства.

Давайце возьмем іншае параўнанне.

Уклад грошай на будаўнцтва ў пераліку на аднаго жыхара склаў у 1962 годзе ў ваяводстве 1930 зл., а ў той жа час па краіне — 3 554 зл. Чаму так дзеецца? У краіне пачалася будова шэрагу вялікіх новабудоўляў, вельмі патрэбных для народнай гаспадаркі. Можна назваць, напрыклад, будову петрахімічнага завода ў Плоцку, прадпрыемстваў па эксплуатацыі серы каля Тарнабжэгу, медзі на Ніжнім Шлёнску, будову і расшырэнне азотных заводаў у Пулавах і Тарнове, вялікія новабудоўлі, звязаныя з эксплуатацыяй залежаў бурага вугалю ля Коніна, будову вялікіх электрастанцый — але гэта далёка не поўны пералік найбольш важных аб'ектаў, увод у эксплуатацыю якіх значна прыспешыць развіццё ўсёй народнай гаспадаркі. Гэтыя велізарныя новабудоўлі паглынаюць вельмі вялікія фінансавыя сродкі. У такім становішчы Беластоцкае ваяводства, як і іншыя ваяводствы (напрыклад, Альштынскае, Люблінскае, Кашалінскае), атрымліваюць фактычна менш ад тых ваяводстваў, дзе ёсць залежы серы, бурага або каменнага вугалю, медзі і іншых карысных выкапняў.

Усе мы радуемся хуткім тэмпам гаспадарчага развіцця краіны. Чым хутчэй будзе развівацца народная гаспадарка, тым будуць лепшыя і большыя магчымасці развіцця Беласточчыны. Чым хутчэй развіваецца народная гаспадарка, тым лепей усім нам жывецца. Таму існуе поўная згоднасць інтарэсаў ваяводства з агульнымі інтарэсамі ўсёй народнай гаспадаркі.

З усіх гэтых разважанняў вынікае, што трэба пагаспадарску клапаціцца аб кожнай укладзенай залатоўцы, змагацца з марнатраўствам на кожным аб'екце. Кожная ўкладзеная залатоўка павінна прыносіць карысць грамадству.

АНДРЭЙ БАРВІЮК

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

ХЛЕБ ЦІ АГОНЬ?

Загаловак можа выдацца дзіўным. Бо вядома ж, якая вялікая розніца паміж адным і другім. Хаця, праўду кажучы, і агонь і хлеб вельмі патрэбны нам штодзень.

Праблема заключаецца ў напрамку выкарыстання торфу, які займае ў нашым ваяводстве вялікія плошчы. У папярэднія гады мы выкарыстоўвалі на паліва 75.000 — 85.000 тон торфу. У мінулым годзе здабыча торфу ўзрасла да 140 000 тон.

У паўднёвых паветах Беласточчыны торф даволі шырока выкарыстоўваецца на паліва. Напр., у Бельскім павеце здабываем 3000—4000 тон у год. У Гайнаўскім павеце здабыча торфу на паліва дасягае 2000 тон. Даволі шырока цікавяцца ў гэтым раёне выкарыстоўваннем торфу ў гаспадарцы. І ёсць ужо добрыя вынікі гэтага.

Узнікае пытанне: які ж галоўны напрамак выкарыстоўвання торфу? Прызначаць яго на выкарыстоўванне ў гаспадарцы, атрымоўваючы дзякуючы гэтаму дадатковую прадукцыю, ці здабываць яго на паліва?

Галоўны напрамак выкарыстоўвання торфу — сельская гаспадарка. Напр., лугі і пашы, вырошчванне некаторых культур (напр., каноплі), кампосты і падсцілка, выраб агароднага парашку, тарфаванне лёгкіх глеб і г.д. Найлепшыя вынікі дае гаспадарка на зялёных угоддзях і звязаны з гэтым выпас жывёлы.

Вядзецца меліярацыя на велізарных абшарах балот, галоўным чынам тарфяных, для таго, каб выкарыстоўваць гэтую плошчу для мэт сельскай гаспадаркі. Там нельга капаць торфу на паліва, гэта было б недапушчальнае, нічым не апраўданае марнатраўства.

Але гэта зусім не азначае, што торф не будзе выкарыстоўвацца як паліва. Справа толькі ў тым, дзе, калі і як. Уся праблема ў добрай арганізацыі і абдуманым выкарыстоўванні. Не можа быць поўнай свабоды і бясспланавай дзейнасці.

Трэба здабываць торф на паліва, хоць на першым месцы стаіць яго выкарыстанне ў сельскай гаспадарцы. Добра было б, каб на вёсках, дзе ёсць значныя выкопкі торфу на паліва, арганізаваліся калектывы. Яны павінны мець планы эксплуатацыі, апрацаваныя спецыялістамі. Спецыялісты павінны наглядаць, каб не дапусціць знішчэння тарфянікаў. Нельга выкопваць да канца пласт торфу: трэба пакідаць каля паўметра. Планавае здабыццё дазволіць выраўніваць паверхню і яе загаспадароўваць. Месцы выкопак торфу не павінны рабіцца на дзесяткі год няўжыткамі. Пры адпаведнай эксплуатацыі і загаспадараванню яны павінны даваць ураджай.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Гаспадарчая завужанасць

З кожным годам павялічваецца колькасць сельскагаспадарчых машын на вёсцы. Хутка расце лік трактараў і малацільных агрэгатаў. У арлянскай грамадзе налічваецца ўжо дзесяць трактароў з поўнымі камплектамі гаспадарчых машын. Вядома, машыны, працуючы, знашваюцца. Неабходны ім рамонт, а існуючыя ПОМ-ы перагружаныя работай.

У Орлі плануецца будова рамонтнай майстэрні і склада на паліва. Майстэрня будзе прызначана для рамонту машын сельгасгурткоў. Аб такой будоўлі ідзе гутарка ў той час, калі ў арлянскай кафлярні існуе рамонтны варштат. Ёсць там і такарныя станкі, і шліферкі, прылады для зарадкі акумулятараў і склад на паліва. Кафлярня выкарыстоўвае гэтыя варштаты толькі на 12%.

У мінулым годзе дзякуючы намаганням мясцовых улад і пры падтрымцы кіраўніцтва кафлярні дырэкцыя Беластоцкага тэрытарыяльнага прадпрыемства будаўляных матэрыялаў згадзілася, каб гэтыя варштаты 30 гадзін у месяц рамантавалі машыны сельскагаспадарчых гурткоў. Практыка паказала, што 30 гадзін працы ў месяц для гурткоў гэта вельмі мала. Імі можна забяспечыць толькі дробны рамонт машын. А каб поўнасцю была выкарыстана рамонтная моц варштатаў, дык гэта забяспечыла б выкананне ўсіх рамонтаў машын сельгасгурткоў грамады (і не толькі грамады). Але на гэта ніяк не хоча згадзіцца дырэкцыя гэтага прадпрыемства. Чаму? Таму, што гэта праца не належыць да іх прадпрыемстваў, што патрэбны заменныя часткі машын, што трэба прыняць на працу яшчэ некалькі чалавек. Магчыма, што гэта аргументацыя садзейнічае таму, што ўсё часцей гаворыцца аб будове рамонтнай майстэрні для сельгасгурткоў. І калі так пойдзе, дык у Орлі будзе пабудавана за цяжкія тысячы новая майстэрня, а майстэрня кафлярні далей у 88% не будзе выкарыстана толькі таму, што яна належыць да іншага рэсорту.

XIV Пленум ЦК ПАРП асабліва моцна падкрэсліваў поўнае выкарыстанне прадукцыйнай моцы ўсіх прадпрыемстваў. Прадз'ездаўскія тэзісы нашай партыі таксама аб гэтым гавораць. Але дзякуючы вузкаму разуменню ўказанняў партыі, арлянская кафлярня не выкарыстоўвае сваіх рэзерваў. А так быць не павінна. І не будзе, калі такой важнай справай па сур'ёзнаму зоймецца ваяводская рада нарадовая.

мх

Кафлярня ў Орлі. фота аўтара

Хвалюючыя лікі і факты

Бельшчына адзначае 20-годдзе народнай улады вялікімі дасягненнямі. А вось некалькі даных, якія дасканала гавораць аб гэтым. У павеце існуе 145 сельскагаспадарчых гурткоў, якія маюць 113 трактароў, 110 малацільных агрэгатаў і многа іншых сельскагаспадарчых машын. У галіне меліярацыі таксама шмат зроблена. Меліяравана 10.981 га сенажацяў і паш, а таксама 2629 гектараў зямельных угоддзяў. Агульны кошт меліярацыі склаў суму 143 мільёнаў зл.

На працягу пяці год выкарыстана з фонду развіцця сельскай гаспадаркі больш 112 мільёнаў зл. Дапамога дзяржавы для сялян зрабіла карысны ўплыў на развіццё сельскагаспадарчай вытворчасці. Ураджай збожжа ў параўнанні да перадваеннага часу павялічыўся на 60%. Добрых гаспадарчых эфектаў дабіліся прадукцыйныя спулдзельні ў Крывой і Дабрамілю, а таксама ПГР-ы ў Каменным Двары, Рудцы і Вандаліне. У мінулым годзе ўраджайнасць 4-ох асноўных зерневых раслін у аднаасобніцкіх гаспадарках з аднаго гектара склала 13,8 цэнтнера, а ў ПГР-ах — 20 цэнтнераў. Падобная розніца ёсць і ў надоях малака. У аднаасобніцкіх гаспадарках на адну карову прыпадае ў сярэднім 1780 літраў у год, а ў ПГР-ах — 2955 літраў. Доказам узрослага матэрыяльнага ўзроўню вёсак Бельшчыны з'яўляецца вялікі попыт на радыёпрыёмнікі, тэлевізары, матацыклы і на легкавыя машыны. Зараз на Бельшчыне ёсць 3700 радыёпрыёмнікаў, больш 300 тэлевізараў, каля 5000 матацыклаў і легкавых машын. З гэтага ліку на вёсках 3500 матацыклаў і 55 легкавых машын.

УЛАДЗІМІР КУЧЫНСКІ
Бельск

Аб вёсцы Аўгустова і аб каралю Аўгусце

Перад тэлевізарам ў аўгустоўскай чытальні.

(Працяг са стар. 1)

ліны, найчасцей лён. Некаторыя засяваюць нават па два гектары ільну (Трэба ведаць, што пры сярэднім ураджаі за два гектары ільну атрымліваецца каля 20-ці тысяч злотых).

У Аўгустове зараз многа здольнай, інтэлігентнай моладзі. Чым жа яна займаецца ў вольны ад працы час?

Вельмі шмат чытае кніжак. — У нас чытаюць даслоўна ўсе, не лічачы зусім старэнькіх, — сцвярджае Эўфрасінія Вышкоўская, кіраўнік грамадскай бібліятэкі.

Ад нядаўна ў Аўгустоўскай чытальні паявіўся тэлевізар. На пакупку яго далі свой уклад існуючыя ў Аўгустове арганізацыі, у тым ліку БГКТ, зложылася моладзь па 30 злотых і старэйшыя — па 20 злотых ад сям'і. Цяпер зала чытальні штодзень перапоўнена гледачамі. У суботу і нядзелю збіраецца тут каля ста чалавек. Яны праводзяць перад тэлевізарам увесь вечар аж да заканчэння праграмы.

— А што з мастацкім рухам? — пытаюся кіраўніка аўгустоўскай бібліятэкі.

Аказваецца, з гэтым у апошнія гады неяк нічога не выходзіць. У гэтым годзе моладзь ужо нават падрыхтавала п'есу «Мараль Наталлі Зотавай», але калі прывязлі тэлевізар, усё разляцелася. Моладзі, мабыць, адхацелася ставіць п'есу, гледачам аглядаць.

Ці гэта добра ці кепска? Не ведаю. Магчыма, усё тут у парадку. Сваю актыўнасць наша моладзь можа праяўляць не абавязкова праз прыналежнасць да драматычнага гуртка.

Чытач заўважыў напэўна, што ўсё, што я ўбачыў у Аўгустове, спадабалася мне. І сапраўды, гэта актыўная, прыгарадная вёска можа быць прыкладам для іншых вёсак у гаспадараванні і арганізаванні вясковага жыцця.

УЛ. ПАЎЛЮЧУК

Ля Аўгустова мае сваю базу Бельскі ільнозавод. Кіламетрамі цягнуцца велізарныя стагі ільну.
Фота Паўлючук

УСПАМІНАЕ РЫГОР САЕВІЧ

Ля Гайнаўкі стварыўся адзін з найбольш актыўных атрадаў Белавежскай пушчы, які пазней прыняў імя Фелікса Дзяржынскага. Аб стварэнні гэтага атрада успамінае Рыгор Саевіч з Навасадаў:

«Пайсці ў партызаны значыла аддаць сваю сям'ю ў рукі гестапа. Трэба было нейк зрабіць інакш. Мы дагаварыліся з савецкімі таварышамі, якія ўжо мелі свае партызанскія групы, што яны «нападуць» ноччу на вёску і забяруць нас. Зрабілі так 10 жніўня 1943 года. Партызанская група Івана Крылова прыйшла ноччу ў Навасады, абкружыла нямецкі бункер, дзе была варта чыгункі, і нас, добраахвотнікаў партызанскай барацьбы, «пагнала» ў лес. Пайшло тады ў партызаны 15 чалавек, амаль увесь антыфашысцкі камітэт з Навасадаў. Таксама шмат таварышоў прыйшло ў атрад з Дубін, у іх ліку Аляксандр Юрчук, Сцяпан Койла, Фёдар Бяглюк, Фёдар Грэдаль і іншыя. Савецкія сябры прынялі нас вельмі гасцінна, па-братэрску. Начальнікам нашай групы быў назначаны лейтэнант Кірычэнка. Часова мы ўвайшлі ў склад партызанскага атрада імя Калініна. Мы добра ведалі канспірацыю, але не ведалі спецыфікі партызанскай дзейнасці. Савецкія таварышы адвялі нас, «навабранцаў», у Свіслачскую пушчу, дзе стацыянавалі асноўныя сілы атрада імя Калініна. Партызанскае жыццё зрабіла на нас вялікае ўражанне. Партызаны адчувалі сябе свабодна. Было іх там некалькі сотэн. Радыёстанцыя ўтрымлівала сувязь з Масквой. Самалёты дастаўлялі зброю і ўзрыўчатку. У палявой друкарні выдавалі газеты. Штодзень большыя і меншыя атрады адпраўляліся на выкананне баявога задання. Нас прынялі як сваіх і некалькі тыдняў вучылі партызанскаму рамяслу. Аднак надышоў час вяртацца ў Белавежскую пушчу. Мы атрымалі трохі зброі, газеты, лістоўкі і рушылі ў дарогу. Кіраўніком нашай групы быў назначаны Аляксандр Юрчук з Дубін, а я начальнікам штаба гэтай групы. Разам з намі ішлі ў Белавежскую пушчу партызанскія групы з атрадаў Кутузава, Кірава, Суворава і іншыя, разам 150 чалавек.

Мы наблізіліся да Белавежскай пушчы. Разведка данесла, што шашою едзе нямецкі патруль. Мы зрабілі засаду. Бой быў кароткі. У той жа момант з лесу на нас кінуўся ланцуг нямецкіх стралкоў. Мы сустрэлі іх агнём. Бой разгарэўся мацней. Гукі стрэлянiны напоўнілі пушчу, з дрэў паляцелі зрэзаныя кулямі галінкі і шышкі. Немцы спрабавалі ўзяць нас штурмам. Але ў нас была добрая пазіцыя і мы паспяхова адбівалі атакі гітлераўцаў. Праз дзве гадзіны гарачага бою немцам прыбыла дапамога. Здалёк мы чулі гул калоны грузавікоў, якая імчала па шашы. Мы адступілі ў лес. Немцы пайшлі ў атаку на пустыя кусты. Наша разведка ўстанавіла, што ў час гэтага бою мы забілі каля дваццаці немцаў і некалькі дзесяткаў ранілі. У нас быў ранены толькі адзін партызан.

Немцы абставілі і строга пільнавалі ўсю ўсходнюю ўскраіну Белавежскай пушчы. Хацелі зрабіць спецыяльны бар'ер паміж пушчай і тэрыторыяй Заходняй Беларусі, бо тудою ішоў адзін з галоўных партызанскіх шляхоў у адзін і другі бок. Аднак нам удалося прабрацца ў Белавежскую пушчу, якая з кожным днём усё больш засялялася партызанамі. Ад гітлераўскага тэрору людзі ўцякалі сюды цэлымі сем'ямі. У нашай партызанскай групе была мая жонка, як і жонкі тав. Койлы, Юрчука і іншых. Жанчыны ўдзельнічалі ў баях і вялі сябе пры гэтым не горш мужчын.

Люба Корнева — партызанка атрада імя Дзяржынскага.

Успамінаецца мне мая першая дыверсія. Было гэта так. Надыходзіла 26 гадавіна Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Трэба было з гонарам, па-партызанску адзначыць гэтую гадавіну. У нашу групу прыйшоў з атрада імя Калініна тав. Петухоў, вядомы мінёр і спецыяліст ад дыверсій. З ім разам мы зрабілі міну, выкарыстаўшы тратыл з артылерыйскіх снарадаў. Мы даведаліся, што на станцыі Гайнаўка стаіць некалькі саставаў з гітлераўцамі, якія павінны адысці на фронт.

Быў вечар 6 лістапада 1943 года. Ішло нас пяцёх. Я нёс міну. На дыверсію мы выбралі месца каля вёскі Праходы. Там быў такі масток і высокі насып. Добрае было месца. Удалечыні відаць быў бункер чыгуначнай варты. Мы ляжалі ў кустах і чакалі. Зусім сцямнела. Па чыгунцы прахаджваліся вартавыя. З боку Гайнаўкі мы пачулі гул надыходзячага цягніка. З Петуховым мы ўскарабкаліся на насып. Хутка на стыку рэек падклалі міну. Адпаўзлі ў кусты, расцягваючы за сабой шнур, які быў накручаны ў мяне на далоні. Я вельмі хваляваўся. Вядома, першая дыверсія. Вось зарысаваліся на фоне неба паравоз і першыя вагоны. Улавіўшы адпаведны момант, я ірвануў за шнур. Слуп агню, страшны гул, які памножыла пушча сваім рэхам. З насыпу скаціўся лакаматыў цягнучы за сабою вагоны. Радасныя вярталіся мы ў партызанскі лагер. На другі дзень сувязныя паведамілі аб падрабязнасцях, звязаных з дыверсіяй. Мы ўзарвалі эшалон з часцямі СС, якія ехалі на фронт. Паравоз і чатыры вагоны былі разбіты, забіта шмат гітлераўцаў. На нейкі час была выведзена са строю чыгуначная лінія.

Былі і іншыя справы, як ліквідацыя здраднікаў, распаўсюджванне лістовак і газет, дапамога ў арганізацыі антыфашысцкіх камітэтаў, якіх пад канец вайны на Гайнаўшчыне было ўжо каля пяцідзесяці.

У час дыверсій і сутычак з немцамі смерць бязлітасна забірала і нашых таварышоў. У Дубінах быў арыштаваны і павешаны ў Белавежы палымяны дзеяч КПЗБ, старшыня антыфашысцкага камітэта ў Дубінах Янка Верамюк. Іван Крылоў трапіў з партызанскім патрулём на нямецкую засаду і загінуў у няроўнай барацьбе. На маю думку, ён быў адным з найлепшых арганізатараў у Белавежскай пушчы. Таксама ў сутычцы з немцамі загінуў маёр Ігар Бабайлаў — адзін з першых арганізатараў партызанскіх груп у раёне Гайнаўкі. Але вораг меў большыя страты. Пад канец 1943 года наша партызанская група мела на сваім рахунку сем узарваных гітлераўскіх эшалонаў, у тым ліку чатыры з танкамі і артылерыяй. Мы ўзарвалі іх на чыгуначных лініях, якія спалучалі Гайнаўку з Бельскам, Чарэмхай, Нараўкай і Пружанамі. Пры гэтым было знішчана сем паравозаў і восемдзесят вагонаў. Было забіта больш сотні немцаў, а каля шасцісот ранена. Падобныя і нават лепшыя вынікі мелі і іншыя партызанскія атрады, якія дзейнічалі ў Белавежскай пушчы. Наступныя месяцы прынеслі новыя падзеі і новыя партызанскія дыверсіі...»

Анна і Сцяпан Койлы з Дубін — былыя партызаны атрада імя Дзяржынскага.

Так расказваюць беларусы - партызаны аб стварэнні партызанскіх атрадаў і пачатку барацьбы.

А. АМІЛЬЯНОВІЧ

Партызаны атрада імя Дзяржынскага. Стаяць (злева): Рыгор Саевіч з Навасад, Аляксандр Юрчук і Хведар Бяглюк з Дубін. Сядзяць (першы справа) Уладзімір Койла з Дубін.

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

ПЦК-оўская ідэя братэрства

У сувязі з Тыднем ПЦК размаўляем з кіраўніком Ваяводскага Аддзела ПЦК Аннай Сулаўко.

— Тыдзень ПЦК выпадае ў прыгожы месяц. Майскі вецярок прыемна аввае твар. Якія новыя ветры веюць у Вас, у дзейнасці ПЦК?

— Дзейнасць наша ідзе ў многіх напрамках, якія аднак усе вядуць да адной мэты — да чалавека. Наша дзейнасць служыць чалавеку, яго здароўю, радасці, шчасцю. Дзейнічаем для людзей, але і праз людзей. Ідэя наша і мэта — вызваляць усе найлепшыя, найпрыгажэйшыя пачуцці спачування і дапамогі бліжняму. Маем многа сяброў: 150 тысяч членаў ПЦК, а колькі сімпатыкаў! Аб гэтым лічбы не кажуць. Нашы сябры праносяць па свету ідэю ПЦК без грошай. Чыніць дабро — іх заплата, якую цэняць найбольш. Прыклады: у адной вёсцы школьны гурток ПЦК апякуецца сляпой дзяўчынкай, якая не можа нават хадзіць; у іншым выпадку члены ПЦК выкапалі гаспадару буракі і звезлі ў хлеў, бо ён сам якраз цяжка захварэў, а зіма збліжалася; то зноў 15 асоб аддало ганарова кроў, бо захварэў іх сябра і для лячэння патрабаваў крыві.

Адносна напрамкаў нашай дзейнасці — назаву ў даны момант тры: санітарная асвета, кровадаўства, апека над усімі, хто патрабуе дапамогі і сяброўскай усмешкі — адзінокія, старыя, калекі, хворыя, нешчаслівыя. Арганізаваная апека над такімі людзьмі — новае ў нашай працы. Такая апека ёсць пакуль што толькі ў самым Беластоку. Вядзецца яна пры дапамозе нашых сясцёр хуткай дапамогі ПЦК. Ад 1 чэрвеня будуць арганізаваны курсы інструктароў, якія змогуць аказаць дапамогу усім патрабуючым.

Санітарная асвета вельмі важна. І такой нашай дзейнасці мы прыдаем вялікае значэнне. Працуе ваяводская каардынацыйная камісія ПЦК. У яе склад увайшло 14 арганізацый, якія пасрэдна ці беспасрэдна зацікаўлены ў пытанні і якія могуць памагчы.

Трэцяя злева ў першым радзе Анна Сулаўко.

Санітарную асвету дамем моладзі ад наймалодшых год. Праз школьныя гурткі ПЦК выхоўваем дарослых, асяроддзе.

Дзеці могуць многа зрабіць. У адной вёсцы у Сямяціцкім павеце члены ПЦК са школы арганізавалі ў сваіх хатах куткі чысціні. Дзеці закончылі школу, а куткі чысціні засталіся як неабходныя і служаць усім у хаце. У іншай вёсцы, у Беластоцкім павеце, дзякуючы стараннім школьнага гуртка ПЦК на ўсіх хатах пануе чысціня.

— Цікавыя рэчы Вы нам тут сказалі. Мо' некалькі слоў яшчэ аб святкаванні сёлетняга Тыдня ПЦК.

— Будзем яго праводзіць з дэлегацыяй Чырвонага Крыжа з Беларусі. Прыязджае некалькі асоб з Мінска. Па дазволу «Нівы» я на закончэнне папрашу пару слоў для нашых сяброў — членаў.

— Просім.

— Ад імя Ваяводскага Аддзела ПЦК дзякую ўсім, хто спрыяе ПЦК-оўскай ідэі братэрства, усім хто чынам і словам робіць дабро, усім сейбітам ПЦК-оўскага адзінства і чалавецтва; настаўнікам — верным прыяцелям і іх малым выхаванкам, будучым будаўнікам, узгадаваным на высакароднай ідэі ПЦК; нашым прыхільнікам, усім многа здароўя і шчасця з выпадку Тыдня ПЦК.

Запісала **Вера Леўчук**

Дабрадзейства рэчкі

Добра жыць над рэчкай і рыбу можна павудзіць і пакупацца. Шмат ёсць у нашай вёсцы рыбаловаў, а плаваць кожны ўмее. Летам у Граматну на рэчку Нараўку прыязджаюць людзі аж з Гайнаўкі. Прыязджаюць часам і экскурсіі. Прыемна і для здароўя карысна плаваць і загараць на сонцы. Прыязджайце летам да нас на рэчку.

Кастусь Сянкевіч
в. Граматна

У Старым Ляўкове

І ў Старым Ляўк[illegible] арганізаваны 24-га[illegible] курс па вывучэнню [illegible]рожных знакаў і пр[illegible]лаў язды фурман[illegible] веласіпедам. На гэт[illegible] ходзіць 50 чалавек з [illegible]кова і суседніх [illegible] Выкладчыкам на к[illegible] з'яўляецца кіраўнік [illegible]ты Васіль Цялушэцкі

Віктар Харкевіч
вёска Старое Ляўкова

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

ПЕРАД КАНЦОМ

У Заходняй Германіі былі апублікаваны «Журналы Вярхоўнага Камандавання Вермахта 1940 — 1945». Ніжэй друкуем апрацоўку некаторых урыўкаў «журналаў».

*

Гітлер жыў даволі дзіўна. Звычайна спаў да абеда. У 16 гадзін пачыналася аперацыйная нарада. Аб падзеях за апошнія суткі дакладвалі яму начальнікі аперацыйных штабаў сухапутных войск, авіяцыі і ваенна - марскога флоту. Нарады адбываліся ў Рэйхсканцылярыі, у невялікім пакоі, дзе цяжка было нават знайсці сабе адпаведнае месца. Усе стаялі вакол стала з раскінутай аперацыйнай картай, за якім сядзеў толькі Гітлер і некалькі стэнаграфістаў...

...Першы раз я прымаў удзел у аперацыйнай нарадзе ў канцы сакавіка 1945 года. Ля ўваходу ў бункер Рэйхсканцылярыі ў мяне адабралі пісталет, дакладна абмацалі, хаця і далікатна — але, па-мойму, гэта было паніжаючым. Пракантралявалі маю папку з паперамі. Мяне абуралі аж такія меры асцярожнасці, гэта сведчыла аб крайне напружанай атмасферы недаверлівасці сярод прыбліжаных фюрэру. Была тут услужлівасць і рабалепства, што прыгнятала ўсіх не толькі маральна, але выклікала яўную агіду. Усё было фальшывым. Усюды быў страх ва ўсіх яго праявах, пачынаючы ад боязні трапіць у няласку «фюрэра», каб не навесці на сябе яго гневу нейкім неасцярожным слоўцам і канчаючы на проста звярыным страху за сваё жыццё перад немінучым крахам.

Перад тым, як першы раз я з'явіўся ў Рэйхсканцылярыі, адзін вышэйшы афіцэр папярэдзіў мяне, што ўбачу зусім іншага Гітлера, чым на фатаграфіях і фільмах, — убачу руіны чалавека. Рэчаіснасць пераўзышла ўсе мае ўяўленні. Раней я бачыў Гітлера толькі два разы: у 1937 годзе ў час урачыстасцей ля помніка загінуўшым салдатам і ў 1939 годзе ў час парада ў гонар яго нарадзін. Той Гітлер быў зусім непадобным да гэтага, у якога я з'явіўся з дакладам 25 сакавіка 1945 года, і які рухам рукі стомленага чалавека падаў мне на прывітанне дрыжачую далонь. Перада мною стаяў «правадыр - фюрэр», які ведаў, што прайграў, і не меў болей сіл таіць таго.

Выглядаў ён страшна. Ідучы са сваіх пакояў у кабінет у бункры, рухаўся з цяжкасцю, нязграбна выкідаючы наперад сваё цела і валочачы ногі. Ледзь утрымліваў раўнавагу. Калі хтосьці перапыняў яго ў час гэтага 20—30 метровага маршу, Гітлер прысядаў на адной з лавак, спецыяльна растаўленых для яго або абапіраўся рукамі аб свайго субяседніка. Вочы зрабіліся чырвонымі, дакументы мог чытаць толькі праз моцныя акуляры, хаця ўсе яны перапісваліся на спецыяльных пішучых машынках, званых «машынкамі фюрэра». Іх літары былі ў тры разы большымі чым літары на звычайных машынках. З кутоў яго губ часта цякла сліна — жаласлівы і агідны від.

Аднак заставалася яшчэ ў ім унутраная бадзёрасць і, нягледзячы на праявы крайняй стомленасці, надалей даволі часта здзіўляў сваёй памяццю (галоўным чынам, калі датычыла гэта лічбовых і тэхнічных даных); гэтым ён здзіўляў усіх і дзякуючы гэтаму яго аргументы набывалі пераканаўчасці, цяжка было супярэчыць...

...Ноччу з 20 красавіка я дакладваў Гітлеру аб прарыве фронту Савецкай Арміяй у раёне Котбуса, што азначала разгром усходняй лініі і акружэнне Берліна. Некалькі гадзін таму назад Гітлер рашыў перамясціць сваю стаўку ў так званую «Альпійскую крэпасць» г. зн у раён Берхтэсгадэна. Але «крэпасць» была толькі на паперы. Не было ніякіх мілітарных сіл для абароны гэтага «рэдуту». Загад аб перамяшчэнні ў Альпы вышэйшых штабаў зрабіў тое, што ў гэту ноч усе, хто быў у рэйхсканцылярыі і як звычайна прысутнічаў на аперацыйных нарадах, цяпер былі заняты пакоўкай і адпраўкай сваіх немалых багажоў. Не прыйшоў нават стэнаграфіст. Спатрэбілася спецыяльна выклікаць сакратарку, каб прастэнаграфавала мой даклад...

...У той час Гітлер намагаўся пераканаць усіх у тым, што амерыканцы і англічане не пакінуць яго ў няшчасці (літаральна!), як першага абаронцу заходняй культуры і цывілізацыі перад нашэсцем усходніх варвараў; што запрапануюць яму перамір'е, каб мог весці вайну супроць СССР. Быў нават перакананы ў тым, што англасаксы акажуць яму матэрыяльную дапамогу. Калі разышлася вестка, што памёр прэзідэнт Рузвельт, у бункры фюрэра ўзнікла ўпэўненасць, што ўжо недалёкі канец вайны з Захадам...

Я намерыўся пакінуць пакой, у якім адбываліся аперацыйныя нарады, калі ў дзвярах паказалася галава пасла Гевеля з Міністэрства замежных спраў.

— Мой Фюрэр, ці пан мае для мяне нейкія загады? — спытаў.

Гітлер адказаў, што не. Тады Гевель сказаў:

— Мой фюрэр, праз некалькі мінут будзе дванаццаць... Калі пан намераны яшчэ нешта дабіцца ў палітыцы, дык хутка ўжо нічога нельга будзе дабіцца.

— Палітыка? Я больш не займаюся палітыкай. Надакучыла мне. Пасля маёй смерці будзеце вымушаны шмат займацца палітыкай.

У голасе Гітлера адчувалася поўнае расчараванне, свядомасць таго, што ўжо ўсё страчана.

(а-ся)

Кіт сеў на мель

Неяк жыхары аднаго з Курыльскіх астравоў сталі сведкамі цікавай з'явы. Непадалёк ад берага яны заўважылі ў моры кіта.

Для Курыльскіх астравоў кіт — даволі рэдкі госць. Таму паляўнічыя не пажадалі ўпусціць такі зручны выпадак.

Праўда, кулі на кіта не зрабілі асаблівага ўражання. Ён паволі плыў уздоўж берага, і, відаць, пакінуў бы паляўнічых у дурнях, каб не няшчасны выпадак: кіт з разгону наляцеў на водмель.

На дапамогу паляўнічым прыйшоў кацер. Кіта за хвост сцягнулі з водмелі і прыбуксіравалі да берага. Ён меў у даўжыню 15 метраў і важыў больш 40 000 кілаграмаў.

...калі б не рабіліся папраўкі ў календары, то ў 10.565 годзе нашай эры першае студзеня прыйшлося б на 21 сакавіка.

...на 1 кв км. сухазем'я насякомых жыве больш, чым людзей на ўсёй Зямлі.

...за 1 мінуту праз пошты ўсяго свету праходзіць у сярэднім каля 5 мільёнаў пісьмаў.

... на Зямлі ёсць каля 450 відаў насякомаедных раслін.

ШТО? ДЗЕ? ЯК?

УРАГАН

Так выглядае месца, праз якое прайшоў ураган. Перад ім тут быў горад, дамы, вуліцы, дрэвы. Ураган знішчыў два жылыя кварталы і аэрадром горада ў штаце Тэхас (ЗША).

На здымку ратаванне пацярпеўшых.

ПАДАРОЖЖА ВЕЛІКАНА

Перавозка катла даўжынёй 27 метраў і вагой 15 тон з фабрыкі для новай газоўні ў Цюрыху (Швейцарыя).

НОВЫЯ ФІЛЬМЫ

Смерць завецца анёлкам

Два фільмы аб партызанах — чэхаславацкі «Смерць завецца Энгельхен» і польскі «Ранены ў лесе». Параўнанне дае перамогу чэхаславацкаму — вельмі цікава і добра зробленаму. Энгельхен — прозвішча эсэсмана, які кіруе карным атрадам для ліквідацыі аператыўнага партызанскага атрада, а само нямецкае слова «энгельхен» значыць анёлак. У фільме выступае прыгожая дзяўчына — «утрыманка» германскіх афіцэраў, а ў сапраўднасці партызанскі разведчык. Фільм напэўна будзе падабацца. Горш з «Раненым у лесе», але тут ратуе кароткасць самога фільма. Фотаздымак з польскага фільма.

На экраны ўвайшла яшчэ смешная англійская камедыя «Усё аб сабаках» і цяжкі, але добры італьянскі фільм з тэматыкай XIX стагоддзя «Марнатраўны сын». Фільм аб сялянскай нэндзы і публічным доме. (вл)

Жывёліны — садаводы

Быў час, калі мускатны арэх рос толькі ў галандскіх калоніях. Галандцы не саромеліся знішчаць мускатнае дрэва, калі выпадкова сустракалі яго за межамі сваіх уладанняў.

Але з развіццём мараходства галандскія купцы ў час далёкіх паездак пачалі заўважаць, што хтосьці ўсё ж саджае мускат на астравах, дзе раней ён ніколі не рос.

Як жа здзівіліся яны, калі выявілася, што «зламыснікамі» з'яўляюцца зялёныя галубы. Шматлікія прадстаўнікі гэтага віду галубоў, харчуючыся мускатным арэхам, пераносілі насенне мускатнага дрэва ў сваіх страўніках.

Такім жа чынам, але дзякуючы іншым птушкам, на астравах Ямайка і Порта-Рыка паявіліся апельсіны. Насенне ж анцільскага дрэва наогул не прарастае, калі яно не пабывае ў страўніках птушак!

Юрый Дольд-Міхайлік
БАРОН ФОН ГОЛЬДРЫНГ
пасля вайны

Два гады таму назад мы друкавалі аповесць Юрыя Дольд-Міхайліка «Барон фон Гольдрынг». Тэма твора — складаная, небяспечная і высакародная праца савецкіх разведчыкаў. Кніга заваявала шырокую вядомасць. Нядаўна Ю. Дольд-Міхайлік закончыў другую частку аповесці.

Сёння мы пачынаем друкаваць другую кнігу «Барона фон Гольдрынга» — «Барон фон Гольдрынг пасля вайны».

Дзверы зачыніліся, і шчаўчок замка прагучаў, як стрэл з пісталета.

Грыгорый нават здрыгануўся, і адразу пачуццё вострай незадаволенасці сабой праняло яго. Яшчэ пачуўшы прысуд — «расстраляць» — ён даў сабе слова: што б там ні было, не паказаць страху, які ахапіў яго ў пачатку судовага пасяджэння.

У яго кароткім жыцці былі абставіны, калі ён мусіў напружваць усе сілы, каб перамагчы той унутраны холад, які сціскае сэрца, займае дыханне. Усё-такі гэты стан нельга было назваць станам страху. Ганчарэнка называў яго гатоўнасцю да горшага. Яшчэ тады, восенню 1941 года, калі ён пад чужым імем Генрыха фон Гольдрынга перайшоў лінію фронту, тая гатоўнасць да горшага дапамагала яму прайсці праз усе выпрабаванні ў варожым лагеры. Ён усведамляў, што смерць можа чакаць яго на кожным кроку, і, насупраць смела ішоў на небяспечную рызыку. Нават на допыце ў гестапа, у Бонвілі, калі ён зразумеў, — «што мінута — другая і трэба будзе пускаць кулю ў лоб» — нават тады не было страху. Была сабранасць і гатоўнасць найдаражэй прадаць жыццё. Грыгорый ведаў: ідзе вайна, яго паслалі на найскладнейшы фронт, дзе поспех выканання задання, само жыццё залежаць ад умення валодаць сабой. І ён у глыбіні душы радаваўся таму, што за ўсе гады вайны пачуццё страху не захапіла яго знянацку, не паралізавала думак, волі і жадання.

Адкуль жа гэтае пачуццё з'явілася зараз, калі ўсё скончана і яму засталося жыць так нядоўга?

Адкуль?

І як можна было нарабіць столькі памылак за адно падарожжа? Ганчарэнка прыпамінаў словы палкоўніка Цітова, сказаныя ім пасля таго, калі «барон» дакладна паінфармаваў пра свае прыгоды за ўвесь час знаходжання ў радах варожай арміі. «Ты, Грыгорый, мабыць, у сарочцы радзіўся... Мала хто верыў, што ты вернешся дадому жывы і здаровы».

Сказана гэта было проста, у час неафіцыяльнай размовы, але для Ганчарэнкі гэта была найвялікшая ацэнка яго работы.

І вось «народжаны ў сарочцы» сёння ў камеры смертнікаў. І трапіў ён сюды толькі праз уласную памылку. Не, не памылку, а памылкі. Бо зрабіў іх не адну, а некалькі.

У тым, што ён паехаў за мяжу адразу ж пасля вяртання на Радзіму, бясспрэчна, памылкі не было. Нават палкоўнік Цітоў, з якім ён раіўся, хоць і разумеў, што задуманая Ганчарэнкам паездка — справа небяспечная, усё ж пахваліў намер Грыгорыя — у што б там ні было дапамагчы колішняму свайму дзеншчыку Курту Шмідту, які трапіў у надзвычай цяжкое становішча.

Адрас свайго бацькі Ганчарэнка даў Курту ў дзень расстання, калі яны развіталіся ў замку графа Рамоні.

Сюды, у Кіеў, і прыйшоў ліст Курта, перададзены праз аднаго з савецкіх людзей, які ўцёк з палону да гарыбальдыстаў, правёў у іх радах амаль што два гады і цяпер вярнуўся на Украіну.

У пісьме Курт паведамляў і пра сваё цяжкое раненне напярэдадні апошняй капітуляцыі нямецкіх войск, і пра праследванні ўладай, у выніку чаго ён не можа добра папраўляцца ў шпіталі. Ліст быў роспачны. А прыпіска Лідзіі зусім разнервавала Ганчарэнку. «Не ведаю, ці пашчасліўіцца мне ўратаваць Курта...» — пісала яна.

За гады вайны Грыгорый не толькі пасябраваў са сваім дзеншчыкам Куртам. Ён яго палюбіў, палюбіў як друга, на якога можна спадзявацца ў найцяжэйшыя хвіліны.

І не мог жа колішні Гольдрынг, а цяпер Грыгорый Ганчарэнка, быць абыякавым да лёсу Курта. Не! Курт папрасіў у яго дапамогі, падтрымкі. І ён яе атрымае ад яго, Грыгорыя. Гэта святы абавязак. Гэта загад сэрца.

— І ты ўпэўнены, што зможаш яму дапамагчы? — запытаў Цітоў, калі Грыгорый сказаў яму пра свой намер.

— Я не ведаю ні абставін там зараз, ні нават горада, дзе знаходзіцца зараз Курт. Але ён так многа зрабіў для мяне!

Размова з Цітовым на гэты раз зацягнулася надоўга. Усе магчыма сітуацыі, у якія мог трапіць Ганчарэнка ў час падарожжа, абодва ўсебакова разглядалі і абмяркоўвалі, вышукваючы тую ці іншую лінію паводзін у розных склаўшыхся ўмовах. Грыгорый, бачна было, шмат над чым думаў, і гэта трохі заспакоіла Цітова.

— Ну, што ж, — згадзіўся ён нарэшце, — так і быць: выехаць на дапамогу. Калі ўжо так цвёрда наважыўся, дапамагай. Толькі памятай: гэтая паездка — твая асабістая справа. Толькі асабістая. Вайна скончана, ты ўжо не разведчык, нават не вайсковы. Звычайны турыст. Ні зброі, ні фотаапаратаў... нічога такога, што б цябе магло спакусіць.

— Зразумела.

ТРЫБУНА чытачоў

Загаварылі аб тэлевізарах

Прыгожа выглядае вясною наша вёска Рэпіска. Асабліва прыгожа тады, калі зазелянеюць дрэвы. Прыемна пасядзець у гэты час вечарам на лавачцы. Вуліца асветлена электрычнымі лямпачкамі, быццам у горадзе. Жыхары нашай вёскі загаварылі аб пакупцы тэлевізара да святліцы, а калі ўжо будзе тэлевізар. дык яшчэ культурней зажывуць нашыя сяляне.

Міша Тэлешэўскі
вёска Рэпіска

ШТО ГЭТА? ШТО ГЭТА?

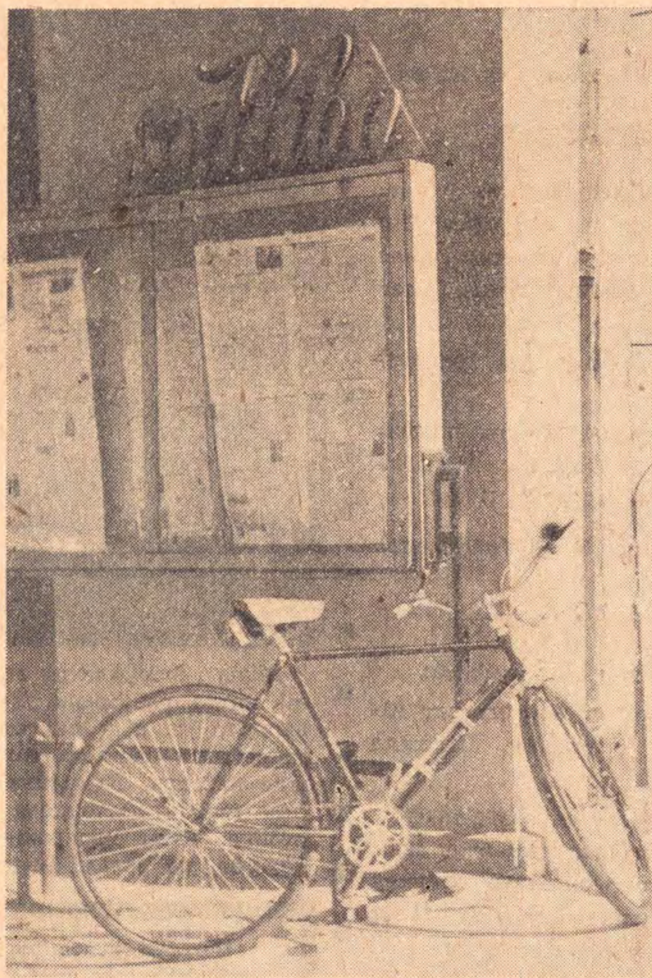

Гэты веласіпед, які стаіць ля вітрыны «Нівы» ў Беластоку, не мае свайго гаспадара. Калі веласіпед вам, чытачы, спадабаўся, можаце яго ўзяць. Калі ласка. Але перад тым трэба вам прыняць удзел у нашым конкурсе п.з. «Дваццацігоддзе», які мы аб'явілі ў мінулым нумары. Для тых чытачоў, якія па тых ці іншых прычынах не чыталі папярэдняга нумару, падаем умовы конкурсу: трэба напісаць у рэдакцыю ліст на тэму «Дваццацігоддзе». Прыпамінаем, што гэта могуць быць успаміны, параўнанні сённяшняга дня з мінулым, змены ў вёсцы, грамадскім ці асабістым жыцці, паказ авансу асяроддзя або паасобных людзей і г.д. Размеры конкурснай працы неабмежаваны. Прыпамінаем таксама, што апрача веласіпеда чакаюць на вас іншыя каштоўныя ўзнагароды. Тэрмін надсылання прац канчаецца 1 чэрвеня г.г. Чакаем.

ПАМЯЦЬ АБ ЗАГІНУЎШЫХ

Гурток Саюза сялянскай моладзі ў Тарнопалі апякуецца магілай 18 савецкіх воінаў. Па яго ініцыятыве будуецца зараз помнік загінуўшым. 10 мая адбудзецца ўрачыстае адкрыццё помніка.

Славамір Садоўскі
вёска Тарнопаль

МОКРАЕ

Мокрае — невялікая вёска. Жывуць тут 72 гаспадары. У нашай вёсцы ёсць чатырохкласная школа, у якой вучыцца 25 дзяцей. У старэйшыя класы школьнікі ходзяць вучыцца ў Дубяжын. Сялянам жывецца добра. Ёсць у нас крама, скуп малака, раміза і святліца. Так што ёсць усё, што найбольш . неабходнае жыхарам Мокрага.

Аляксей Нікіцюк
вёска Мокрае

АННА КІРЫЛЮК

Мала ёсць жанчын пісьманосцаў. А нашую і суседнія вёскі абслугоўвае пісьманосец Анна Кірылюк. Нічуць яна не горш, а магчыма лепш працуе ад пісьманосцаў мужчын. Нягледзячы на тое, што пошта даволі далёка, бо аж у Дубічах-Царкоўных, яна штодзённа рэгулярна дастаўляе лісты і часопісы ў Тафілаўцы, Рудку і Тапаркі. Найбольш у вялікай торбе пісьманосца беларускай газеты «Ніва». На «Ніву» падпісваюцца амаль усе сяляне.

Іван Петручук
вёска Тафілаўцы

НЯШЧАСЦЕ

Нядаўна ў Міхалове здарыўся няшчасны выпадак. Шасцігадовая Бэатка Крэнтоўская, вяртаючыся з прадшколля, не пайшла да хаты. а да сваёй сяброўкі. і дзяўчынкі накіраваліся пагуляць на мост. Бэатка ўпала ў рэчку і ўтапілася Яе сяброўка перапалохалася, прыбегла дахаты і нікому аб гэтым выпадку не сказала. Дзяўчынку знайшлі ў рэчцы назаўтра.

Гэты няшчасны выпадак яшчэ раз гаворыць аб тым, што над маленькімі дзецьмі неабходная вялікая апека. Нельга ім дазваляць самавольнічаць і трэба прывучаць, каб яны без дазволу бацькоў нікуды ад хаты не аддаляліся.

Ірэна Амброжэй
в. Кабылянка

МОДА

Вясеннія і летнія гарсонкі

Гарсонкі, якія бачыце на здымках, можна шыць з ільняных матэрыялаў, папеліны і воўнападобных матэрыялаў. Можна шыць з падшэўкай і без падшэўкі.

(на)

— І ўсё-такі яшчэ раз падумай: ці ёсць рацыя ехаць?

— Я абавязан...

— Вось і зноў турбуйся :: цябе! Не як за падначаленага, а як за... — не закончыўшы, Цітоў злосна павярнуў галаву, потым моцна паціснуў Грыгорыю руку. — Шчасця табе!

І Ганчарэнка падаўся за мяжу.

Ён быў рады, што яму не было ўжо патрэбы насіць вайсковую форму і можна адчуваць сябе звычайным вандроўнікам. Адзінае, на што ён сабе не дазваляў, — заводзіць новыя знаёмствы, на якія заўжды так багата далёкае падарожжа ў чыгуначных вагонах.

Увесь час падарожжа Ганчарэнка сядзеў ля акна. На кожным кроку кідаліся ў вочы сляды нядаўна скончанай вайны. Пачуццё радасці, што вайна засталася ззаду, праймала яго ўсяго. У тым, што цэнтральная Еўропа сёння спакойна працуе, заслуга яго Савецкай Радзімы. І ў той тытанічнай барацьбе з ворагам, якую вытрымала Радзіма, ёсць невялічкая частка і яго работы!

І нішто, здавалася, не магло парушыць гэтага святочнага настрою былога воіна мінулай вайны, гордага за перамогу, заслужаную, важную, з такім нецярпеннем прычаканую ўсімі людзьмі.

Поезд ужо набліжаўся да аўстрыйска - італьянскай граніцы і спыніўся на пейкай маленькай станцыі.

Ганчарэнка выйшаў на перон, каб размяць занямелыя ногі. Ён зрабіў некалькі крокаў, глыбока ўдыхаючы цёплае чыстае паветра, насычанае пахамі маладой зеляніны, кветак, нават вырашыў сарваць пучок травы, каб узяць яго з сабой у вагон, як пачуў голас:

— Гаўптман Гольдрынг?

Ганчарэнка хутка азірнуўся. Перад ім стаялі два салдаты і афіцэр англійскай арміі.

Ганчарэнка хацеў запярэчыць, але ў гэты ж час сярод натоўпу, які акружыў яго і англійскі патруль, убачыў знаёмы твар былой эканомкі пакойнага генерала Эверса — фраў Вольф.

(Працяг будзе)

4

Дарагое **Сэрцайка**

Кожны раз, чытаючы ў «Ніве», як ты добра раіш дзяўчатам, вырашыла напісаць і я. Вось паслухай і парай.

Год часу таму, як у нас праводзілі святло. І тады я пазнаёмілася з адным манцёрам Мар'янам, які мне вельмі спадабаўся. Я яму таксама спадабалася. Маю я 22 гады і ўмею вельмі добра шыць. Мо' я і вышла б замуж за Мар'яна, але ў нашай вёсцы пачалі смяяцца, што ён жанаты і таму я яго не захацела. Але потым шкадавала. А цяпер прыехаў да мяне ў сваты хлапец В. з іншай вёскі і хоча са мною ажаніцца. Але нядаўна я атрымала пісьмо ад Мар'яна і ён піша, што прыедзе да мяне, каб узяць шлюб.

Парай, дарагое «Сэрцайка», што рабіць, за каго выходзіць замуж. Мне то Мар'ян лепш падабаецца, але мае бацькі кажуць, каб я выходзіла за В. Парай, за каго мне ісці замуж.

Оля з Гайнаўскага павета

Дарагая **Оля**!

З лісту твайго відаць, што табе лепш падабаецца Мар'ян. Таму не раю табе, хоць бацькі табе кажуць, выходзіць замуж за хлапца В. Навошта ж выходзіць замуж за чалавека, якога не кахаеш. Гэта ж не дзень, не два, а ўсё жыццё трэба з ім жыць. А што датычыць Мар'яна, дык ты не павінна зважаць на людскія языкі. Ты ж можаш высніць, ці ён жанаты ці не. Проста раю табе адпісаць Мар'яну ліст і запрасіць яго да сябе. Калі ж ён табе запрапанаваў жаніцца, дык выпадае так паступіць. А тады з ім шчыра пагаварыы. Дарэчы, у кожным новым довадзе асабістым ёсць рубрыка — жанаты ці кавалер. Калі ён жанаты, дык жа не можа з табой другі раз ажаніцца, а калі кавалер, дык нічога не стаіць на перашкодзе, каб вы пажаніліся. Калі нават акажацца, што ён сапраўды жанаты, дык усё роўна не раю табе выходзіць за хлапца В., бо, як пішаш, ён жа табе не падабаецца. А ты яшчэ маладая, і знойдзеш сабе такога, які спадабаецца і за якога зможаш выйсці замуж.

СЭРЦАЙКА

ШКОЛЫ

«Жыву ў вёсцы на Бельшчыне. Маю 14 год. Вучуся ў пачатковай школе. Мы ўжо пачалі пісаць заявы ў сярэднія школы. Я яшчэ не пісала. бо думаю што не змагу здаць уступнага экзамену па арыфметыцы. Іншыя прадметы ідуць мне лёгка. Ці ёсць сярэдняя школа без матэматыкі? Я хачу ісці ў кравецкую школу. але не знаю яе адраса. Прашу парады,» — піша Аня з Бельшчыны.

На жаль, у кожнай сярэдняй школе ёсць матэматыка. Бо і як жа інакш можа быць? Кожны, хто кончыць сярэднюю школу павінен ведаць матэматыку. Таму раю табе ўзяцца за работу, яшчэ ёсць час : ты напэўна можаш яшчэ многаму навучыцца. Але думаю. што калі табе падабаецца кравецкая школа. можаш туды складаць дакументы. Падаю табе адрас: Zasadnicza Szkoła Odzieżowa, Białystok, ul Sienkiewicza 57.

КІНО

Праграма на 11—17.V. 1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Jutro na orbite" (radz.), 12—14. „Sąd" (radz.), 15—17.

Кляшчэлі
„Ludzie i bestie" II s. (radz.), 12—14. „Mój drugi ożenek" (polski), 15—17.

Дубіны
„Ostatni kurs" (polski), 16—17.

Нараў
„Przygody Krosza" (radz.), 13—17.

Нараўка
„Dziewczęta" (radz.), 13—17.

Чаромуха
„Poste-Restante" (rumuński), 12—14. „Karabiny i gołębie" (węgierski), 15—17.

Чыжы
„Jak być kochaną" (polski), 13—17.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Sprawa Niny B" (franc.), 13—17.

Бранск
„Wielka tajemnica" (franc.), 12—14. „Pociąg na tyły" (radz.), 15—17.

Гродзіск
„Opowieść o prawdziwym człowieku" (radz.), 16—17.

Орля
„Weekendy" (polski), 13—17.

Райск
„Diabeł morski" (radz.), 13—17.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Komiczny świat Harolda Lloyda" (engl.), 12—14. „Ludzie i bestie" I s. (radz.), 15—17.

Міхалова
„Ludzie i bestie" II s. (radz.), 12—14. „Mój drugi ożenek" (polski), 15—17.

Супрасль
„Sambrero" (radz.), 12—14. „Wyrok na V C" (jugosl.), 15—17.

Чорна Беластоцкая
„Dwa oblicza zemsty" (USA), 12—14. „Yokmok" (polski), 15—17.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Ludzie i bestie" II s. (radz.), 12—14. „Mój drugi ożenek" (polski), 15—17.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Koledzy" (radz.), 12—14. „Czarny monokl" (franc.), 15—17.

Сухаволя
„Powiernik pań" (franc.), 12—14. „Milczenie" (polski), 15—17.

Шудзялава
„Siedem nianiek" (radz.), 13—17.

Янаў
„Kapral w matni" (franc.), 12—14. „Ballada huzarska" (radz.), 15—17.

Сідра
„Tylko we dwoje" (angl.), 12—14. „Yokmok" (polski), 15—17.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Przepustka na ląd" (radz.), 16—17.

Новы Двор
„Torreador" (meksykański), 16—17.

Ружаны Сток
„Pan Marszałek i ja" (NRF), 12—14. „Trudne godziny" (radz.), 15—17.

У мясцовасці Мельнік у днях 11—17.V. фільмы высвятляцца не будуць.

ТЭАТРЫ

ТЭАТР ІМ. ВЯНГЕРКІ
(выязная група)

Хорашч
„Garść piasku" — 15.V.

Пагарэлкі
„Garść piasku" — 16.V.

Гайнаўка
„Garść piasku" — 17.V.

ТЭАТР «СВЕРШЧ»

Тыкацін
„Nowe przygody Koziołka Matołka" — 15.V.

АБГАВОРАНА

Ён у жыцці, як на наш век,
Кажуць, добры чалавек.
Можа й добры, ды ці ўсім?
Але справа тут не ў тым.
Прыйшла кепская пара,
Яму жонка памерла.
Давай новую шукаць,
Усё вёскі аб'язджаць.
Вось прыехаў і да нас,
У Бандары ў добры час.
Хутка раду нехта даў,
Цуда-дзеўку падказаў.
Толькі глянуў на яе,
Сказаў: — Жонка будзе мне.
Узяла з ходу красатой,
А да таго й дабратой.
Тут як удовы паглядзелі,
Як на крылах узляцелі.
Хутчэй, хутчэй пляткаваць,
Дзеўцы мужыка забраць!
Абгавораў было многа,
Сустракалі ад парога
Яго тыя самы рэчы:
— Не бяры бяды на плечы.

Відаць хлопец з яго свой,
Плюнуў на пляткарак рой,
Не паверыў дурнаце,
Ажаніўся, як хацеў.

АДАМ ШЫШКО

У Боне вядуцца перагаворы аб стварэнні новага амерыкана-заходнегерманскага танка.

(з газет)

УВЕСЬ У БАЦЬКОЎ

БАЦЬКА І СЫН

Сын да бацькі:

— Тату, ці магу адзець твой новы касцюм?

— Зразумела. Але што з табой стала, сынку, што ты пытаеш дазволу?

— Бо не магу яго знайсці.

Прыслаў **Ян Ялінік**

ПРЫСЯГАЎ

Язэп і Янка пайшлі ў гасподу выпіць па сто грам. Янка, узяўшы ў рукі напоўнены кілішак, закрыў вочы. Язэп пытае:

— Янка, чаму ты закрыў вочы?

— Я, браток, жонцы прысягаў, што на гарэлку глядзець не буду, — адказаў Янка.

Прыслала **Зося Гламбоцкая**

ВЕЛЬМІ ХУТКА

Міліцыянер да шафёра:

— Вы ехалі восемдзесят кіламетраў у гадзіну. Плаціце мандат.

— Добра, — адказвае шафёр, — але я да вас маю адну просьбу: напішыце, што я ехаў сто дваццаць у гадзіну. Я ж хачу прадаць гэты хлам.

Прыслаў **Мікалай Грыгарук**

УСЯЧЫНА

Першая прагулка

Мілы і здзіўляючы здымак. Аслы не маюць апініі надта разумных. Тым часам асліца «Мары» выявіла не абы які спрыт, каб свае слабенькае жарабятка (важыла толькі 17 кг) вывесці на свежае паветра. Звычайна малыя вослікі з першага дня маюць дастаткова сілы, каб рухацца самастойна. Гэты падарожнічае на хрыбце мамы. Праўда, не вельмі выгадна, але надзейна.

АКЕНЦА ДУМАК

Чытаць усяго зусім не трэба. Чытаць трэба толькі тое, што адказвае на ўзнікшыя ў душы пытанні.

Леў Талстой

Калі малпа засмяялася, убачыўшы сябе ў люстры, нарадзіўся чалавек.

НЕ ТАКАЯ ХВОРАЯ

Хлапец, які збіраўся жаніцца, даведаўся, што яго нарачона захварэла. Сябра яму параіў купіць кветак і занесці сваёй каханай. Хлапец пайшоў да агародніка і кажа:

— Я хацеў бы купіць пару кветак для маёй хворай нарачонай.

— Маю вельмі прыгожыя ружы, — прапануе агароднік. — Па дзесяць злотых адна.

— Па дзесяць злотых? — здзіўляецца хлапец. — Ну яна не такая ўжо хворая.

Прыслала **Ліда Іванюк**

У ДОКТАРА

Доктар выслухаў старую жанчыну, напісаў рацэпт і гаворыць:

— Я вам прыпісаў жалеза.

— Ай, паночку, я ніводнага зуба не маю, — узмалілася старая.

ГУЛЬТАЙ

— Чым ты займаешся?

— Нічым.

— Дык з чаго жывеш?

— От жыву.

— Ды што ты робіш?

— Ем і сплю.

— Гэта ён мяне спакусіў...

НЕДАРАЗУМЕННЕ

На беразе таўпілася група людзей, прывабленая відам патанаючага.

— Гэта будзе першым сёлета, — сказаў дзядзька з пугай. — Вада яшчэ халодная, а дурня панясло купацца.

— У халоднай вадзе сутарга хапае нечакана, — сказаў лысы.

— Людзі! — надрывалася маладуха, заламваючы рукі. — Ратуйце, чалавек топіцца!

— Самі бачым, не барач топіцца, а чалавек, — адазваўся дзядзька. — Толькі вада неадпаведная: чалавека выратуеш, а сам схопіш насмарк.

У гутарку ўмяшаўся віхрасты хлапец:

— Цікава, хто топіцца, наш ці чужы?

— Здаецца, з суседняй вёскі, — сказаў дзядзька.

— Калі не памыляюся — працаўнік нарыхтовачнай канторы.

— Справа ясная, пракраўся і топіцца, — сказаў віхрасты.

— Людзі, дзе вашы сэрцы?! — выкрыкнула маладуха. — Паспяшайце, вось галава паказалася.

— Самі бачым, галава яшчэ трымаецца, а як іншае — невядома, — адазваўся лысы.

— У жніўні тут мелка, а цяпер пасля дажджу прыбрала вада, — заўважыў дзядзька.

— Ад берага з дзесяць сажняў будзе, — прыцэльваўся віхрасты.

— Людзі вы ці вырадкі бяздушныя! — завішчала маладуха. — Не сорам вам, калі сама кінуся ў ваду?

— Шпар, раздзявайся, будзе на што паглядзець, — згадзіўся дзядзька і дадаў: — Дрэнна, як топіцца лысы, такога не выцягнеш за валасы.

— Не відаць ужо галавы, толькі рука мільгае з вады, — заўважыў лысы.

— Значыць, яшчэ трымаецца за паветра, — вытлумачыў віхрасты і пачаў расшпільваць пояс.

— Нарэшце, ды ты патрапіся, родненькі! — закрычала маладуха.

— Нецярплівая, сараматніца, адвярнулася б, калі я сцягваю нагавіцы, — параіў віхрасты.

— Старшыню рады клікнуць бы, за выратаванне патанаючых даюць медалі, — сказаў лысы.

— Зноў паказалася галава, — паказваючы пугай, сказаў дзядзька.

— Жывучы, іншы даўно б скробаў дно, — заўважыў лысы.

Сцягваючы кашулю, віхрасты папрасіў: — Папільнуйце маё барахло. Калі застануся голым, дзе прышпілю медаль?

— Святыя ўгоднікі! — загаласіла маладуха. — Чалавечая душа гіне, а ён аб нагавіцах клапоціцца.

— Клапачуся аб сваім, — адазваўся віхрасты. — Купіш мне новае?

— Ды ты, ірад, лезь хутчэй у ваду! — выкрыкнула маладуха.

— Ратаваць — я, лаяць — мяне, а благаславіць няма каму, — паскардзіўся віхрасты і, падыйшоўшы да вады акунуў ступню. Затым пачаў скакаць на адной назе, прыгаварваючы: — Смаліць, як восенню.

Маладуха не вытрымала і сапхнула віхрастага ў раку.

Раздаўся пляск. Віхрасты апынуўся па пуп у вадзе. У той жа момант, пабач вынырнуў тапелец і аддуваючыся вылез на бераг. «Тапелец» абвёў позіркам людзей і сказаў:

— Чаго раты паразяўлялі? Не бачылі плыўцоў з Эльзэтэсу? Перад спаборніцтвамі не даеце спакойна патрэніравацца.

Прыкмеціўшы вылезшага з вады віхрастага, плывец спытаў: — А ты, хлопча, з якога клуба?

— Я з таго клубка, — паказваючы на людзей, сабраўшыхся на беразе, адказаў віхрасты і, звонячы зубамі, пачаў адзявацца.

Дзядзька Левон

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

На просьбе **Веры Сушч** з Кошак, Бельскага павета, а таксама **Зоі Сцепанюк** і **Ані Грыгарук** з Бельска, змяшчаем сучасную папулярную песню.

BATUMI

W swych wędrówkach przeszłyśmy wiele miast,
wiele mórz i rzek, wiele gór wśród gwiazd.
Ale miasto o którym śpiewamy dziś —
milsze jest, bo z nim wiążą się nasze sny.
Batumi, eh Batumi,
herbaciane pola Batumi...
Cykadami dźwięczący świt,
Swiadkiem był szczęścia chwil,
Batumi, eh Batumi,
herbaciane pola Batumi...
Cykadami dźwięczący świt
Swiadkiem szczęścia był w Batumi...
Z ciężkim sercem żegnamy Gruzji brzeg,
śpiew twój dźwięczny, wiatr drogi echem pień...
Dziś, gdy oczy przymkniemy — widzimy znów
obraz ten, to marzenie naszych snów.
Batumi, eh Batumi itd.

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bltk L-3